

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КІРОВОГРАДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ

Кафедра аудиту та оподаткування

**ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ У СФЕРІ
ОПОДАТКУВАННЯ**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ

**для студентів напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»
спеціалізація «Оподаткування» денної форми навчання**

Кіровоград – 2015

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КІРОВОГРАДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ

Кафедра аудиту та оподаткування”

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ

**для студентів напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»
спеціалізація «Оподаткування» денної форми навчання**

Затверджено на засіданні кафедри
аудиту та оподаткування”

Протокол №

від 30 серпня 2015 р.

Кіровоград – 2015

Методичні вказівки до вивчення курсу “Економічний аналіз у сфері оподаткування” для студентів напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» спеціалізація «Оподаткування» / Укладачі: Головченко Н.Ю., к.е.н., доц.; Головченко О.О., к.е.н., доц. – Кіровоград: КНТУ, 2015. – 86 с.

Методичні рекомендації з курсу “Економічний аналіз у сфері оподаткування” призначені для вивчення курсу та проведення лабораторних робіт з теоретичних та практичних питань студентами, містять тестові завдання, завдання для самостійної роботи, вказівки до виконання курсової роботи студентами напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» спеціалізація «Оподаткування» денної форми навчання.

Укладачі:

Головченко Н.Ю. – к.е.н., ст. викладач кафедри “Аудит та оподаткування”

Головченко О.О. – к.е.н., доцент кафедри “Аудит та оподаткування”

Рецензент: д.е.н., проф. Давидов Г.М.

Відповідальний за випуск: к.е.н., доцент Головченко Н.Ю.

Кіровоградський національний технічний університет, 2015

ЗМІСТ

	стор.
Вступ.....	5
1. Робоча програма дисципліни “Економічний аналіз у сфері оподаткування”.....	7
2. Система оцінки знань студентів за кредитно-модульним принципом.....	8
3. Зміст дисципліни “Економічний аналіз у сфері оподаткування”.....	10
4. Методичне забезпечення до вивчення курсу “Економічний аналіз у сфері оподаткування”.....	12
Тема 1. Особливості економічного аналізу у сфері оподаткування ..	12
Тема 2. Аналіз формування та використання фінансових результатів господарюючих суб’єктів	20
Тема 3. Оцінка використання капіталу в податковому плануванні та контролі господарюючого суб’єкта	28
Тема 4. Аналіз фінансового стану господарюючого суб’єкта з урахуванням оподаткування	40
5. Зміст та завдання лабораторних робіт	48
5.1. Розподіл лабораторних робіт по заняттям.....	48
5.2. Завдання для виконання лабораторних робіт	48
6. Самостійна робота студентів.....	66
6.1. Розподіл самостійної роботи за модулями.....	66
6.2. Завдання для самостійної роботи.....	67
7. Методичні вказівки до написання курсової роботи.....	71
8. Тестові завдання з курсу “Економічний аналіз у сфері оподаткування”.....	72
9. Питання для заліку.....	83
10. Список рекомендованої літератури.....	85

ВСТУП

Дисципліна “ Економічний аналіз у сфері оподаткування ” викладається відповідно до навчального плану підготовки бакалаврів напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» спеціалізація «Оподаткування».

Програма складена відповідно до освітньо-професійної програми вищої освіти і визначає зміст та послідовність вивчення теоретичних засад економічного аналізу у сфері оподаткування та застосування їх на практиці.

Однією з важливих умов існування та розбудови будь-якої держави є забезпечення комплексної та збалансованої політики у сфері оподаткування. Збалансованість податкової системи, при цьому, лежить не перетині двох інтересів: фіскальних інтересів держави та господарських інтересів суб'єктів господарювання – платників податків.

Забезпечуючи фіскальну політику, держава вибудовує систему оподаткування через прийняття відповідних нормативних актів (кодексів, законів, постанов тощо), спрямованих на наповнення національного та регіональних бюджетів. Таким чином, встановлюється обов'язок платників щодо нарахування та сплати податкових платежів. Здійснення зазначеного обов'язку напряму пов'язане з визначенням можливості його виконання.

Рівень, структура та динаміка податкових платежів конкретного платника напряму пов'язані з діловою активністю та ефективністю його діяльності, а також визначаються фінансовим станом суб'єкта господарювання. Вивчення впливу окремих аспектів діяльності суб'єктів господарювання на їх податкові платежі є важливим завданням сучасної науки та практики.

Об'єктивна необхідність у визначенні причинно-наслідкового взаємозв'язку між окремими показниками діяльності підприємства та рівнем його податкових платежів визначає потребу у широкому застосуванні економічного аналізу, як функції управління.

Проведення економічного аналізу в системі оподаткування дозволяє використовувати різні методи формування доречних рішень щодо впливу платника податку на його податкові платежі. У результаті, виникає можливість зберегти необхідний баланс між бажаним державою податковим навантаженням на суб'єкт господарювання та його фінансовими можливостями забезпечити необхідні податкові платежі без негативних наслідків для фінансового стану.

МЕТА І ЗАДАЧІ ДИСЦИПЛІНИ, ЇЇ МІСЦЕ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Мета викладання дисципліни

Мета вивчення курсу “Економічний аналіз у сфері оподаткування” полягає в наступному:

- навчити студентів застосовувати на практиці прийоми та способи економічного аналізу параметрів (показників) оподаткування та методів їх оцінки;
- навчити студентів розуміти загальні принципи економічного аналізу у системі оподаткування для оцінки використання капіталу в податковому плануванні та контролі господарюючого суб’єкта;
- навчити студентів застосовувати методи пошуку невикористаних можливостей (резервів) в управлінні ресурсами підприємства;
- викласти навички використання традиційних методів економічного аналізу фінансового стану суб’єктів господарювання з урахуванням оподаткування.

Задачі вивчення дисципліни

Основними задачами вивчення курсу є:

1. Ознайомити студентів з особливостями економічного аналізу у системі оподаткування.
2. Навчити студентів вмінню застосовувати різні прийоми та способи економічного аналізу, використовувати різні методи аналізу при прийнятті управлінських рішень щодо оподаткування.
3. Навчити студентів основам організації аналітичної роботи при здійсненні аналізу в сфері оподаткування. Навчити визначати основні принципи, етапи такої роботи.
4. Навчити студентів вміння визначати найбільш вигідний та безпечний варіант проведення оптимізації податкових платежів на підприємствах різних форм власності.
5. Навчити студентів проводити аналіз показників, що характеризують фінансовий стан з урахуванням оподаткування, а також показників формування та використання фінансових результатів підприємства.

Умови успішного засвоєння дисципліни

Для засвоєння дисципліни необхідно оволодіти дисциплінами: бухгалтерський облік, економічний аналіз, система оподаткування, податковий контроль, статистика.

В процесі вивчення дисципліни використовуються такі види навчання: лекції, лабораторні роботи, самостійна робота та виконання курсової роботи.

1. РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ “ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ”

1.1. Загальна інформація про курс “Економічний аналіз у сфері оподаткування” та про його трудомісткість в кредитах ECTS

Напрямок підготовки 0501 “Економіка і підприємництво”

Освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”

напрямок підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»

спеціалізація «Оподаткування»

Факультет обліку та фінансів

Кафедра аудиту та оподаткування

курс – четвертий

семестр – 8

загальна кількість годин / кредитів – 108 години / 3,0 кредити ECTS

в тому числі: лекцій – 16 годин / 0,5 кредити ECTS

лабораторні роботи – 32 годин / 1,0 кредити ECTS

самостійна робота – 60 годин / 1,5 кредити ECTS

курсова робота – 8 семестр

кількість модулів – 2

форма підсумкового контролю – залік

1.2. Розподіл годин / кредитів ECTS з модулів курсу “Економічний аналіз у сфері оподаткування”

Особливості економічного аналізу у сфері оподаткування. Аналіз формування та використання фінансових результатів господарюючих суб’єктів. Лабораторні роботи. – **24 годин / 0,7 кредити ECTS.**

Оцінка використання капіталу в податковому плануванні та контролі господарюючого суб’єкта. Аналіз фінансового стану господарюючого суб’єкта з урахуванням оподаткування. Лабораторні роботи. – **24 годин / 0,7 кредити ECTS.**

1.3. Розподіл навчального часу за семестрами і модулями

№ модуля та його назва	Лекцій (годин)	Лабораторні роботи (годин)	Самостійна робота студентів (годин)	Форма семестрового контролю
Модуль 1 (50 балів)	8	16	30	залік
Модуль 2 (50 балів)	8	16	30	

1.4. Розподіл балів при рейтинговій системі оцінювання

Модуль	Кількість балів за видами робіт				Кількість балів за модуль	Сума балів за семестр
	Лекції	ЛР	СРС	Модульний контроль		
1	4	24	12	10	50	100
2	4	24	12	10	50	

- Максимальну кількість балів студент може одержати у випадку відвідування всіх лекцій та здачі лабораторних робіт, виконання та захисту індивідуальних завдань у встановлений термін, проходження модульного контролю;
- При виконанні індивідуальних завдань після встановленого терміну, одержані бали перераховуються з коефіцієнтом 0,5.

2. СИСТЕМА ОЦІНКИ ЗА ОСВОЄННЯ МОДУЛЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПОТОЧНОГО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Згідно нових технологій у навчальному процесі при вивченні дисципліни “Економічний аналіз у сфері оподаткування” застосовується модульно-рейтинговий принцип, згідно з яким курс поділяється на 2 модулі. В існуючій системі організації навчального процесу в Україні кредит як уніфікована одиниця виміру обсягу навчального навантаження студента дорівнює 54 годинам загального навчального навантаження в тиждень (18 годин аудиторних занять, 36 годин самостійної роботи студента). При 40-годинному робочому тижні навантаження студента, що відповідає 1 кредиту, складає 27 астрономічних годин, чи 36 академічних, рівних 45 хвилинам.

Модуль об’єднує матеріал споріднених за змістом розділів програми. По завершенні роботи із засвоєння матеріалу модуля оцінюються її наслідки за рейтинговою системою в балах. Загальний рейтинг з дисциплін становить 100 балів. Він формується з оцінок різних видів поточного контролю, оцінок по кожному модулю, а в разі низьких показників успішності – підсумкового

тестування за матеріалом усієї програми. Студент, який набрав на протязі семестру необхідну кількість балів, має такі можливості:

- не здавати іспит (залік) і отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку;
- здавати іспит (залік) з метою підвищення свого рейтингу з даної учбової дисципліни;
- ліквідувати академічну різницю, що пов'язана з переходом на інший напрям підготовки або в інший навчальний заклад;
- поглиблено вивчити окремі розділи (теми) учбових дисциплін, окремі учбові дисципліни, які формують кваліфікацію, відповідають сучасним вимогам, ринку;
- використати час, що відведено графіком навчального процесу, на свій розгляд.

На вивчення 1 модуля відводиться 16 лекційних годин, 32 годин лабораторних робіт, самостійна робота студента – 60 годин.

Поточний та модульний контроль здійснюються під час проведення занять. Форма проведення модульного контролю – тестування. Підсумковий семестровий контроль проводиться у вигляді контрольної роботи. Залік здійснюється при наявності позитивного складання 1 і 2 модулів, а також за умови суми балів не менше 60.

СИСТЕМА ОЦІНКИ

	Систематичність та активність роботи протягом семестру (максимальна кількість балів – 56)	Систематичність відвідування занять: Відвідування заняття – 1 бал.
		Активність (участь в обговореннях на практичних заняттях, виконання лабораторних робіт): низька активність (присутність) – 1 бал; середня активність – 2 бали; здача лабораторної роботи – 10 балів.
	Виконання контрольних робіт та індивідуальних завдань (44 балів): 1. Два індивідуальних завдання – 24 балів (по 12 балів на модуль); 2. Дві модульні контрольні роботи (тестування) – 20 балів (по 10 балів кожна).	
Разом 100 балів	90-100 – Відмінно 75-89 – Добре 60-74 – Задовільно 35-59 – Незадовільно з можливістю повторного складання 1-34 – Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	A BC DE FX F

3. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Особливості економічного аналізу у сфері оподаткування

Використання економічного аналізу, його місце та роль у сфері оподаткування: мета, задачі, предмет, об'єкти аналізу.

Користувачі, джерела та особливості формування аналітичної інформації ЕАСО. Види, прийоми та способи ЕАСО.

Організація роботи спеціаліста з ЕАСО. Податкові ризики, методи їх аналізу.

Тема 2. Аналіз формування та використання фінансових результатів господарюючих суб'єктів

Аналіз формування фінансового результату з урахуванням податкових платежів. Аналіз показників економічного ефекту підприємства та їх взаємозв'язок з рівнем податкових платежів.

Аналіз показників економічної ефективності підприємства та їх взаємозв'язок з рівнем податкових платежів. Аналіз рівня та динаміки показників прибутку, податку на прибуток та чистого прибутку підприємства.

Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу продажу та прибутку. Використання методів маржинального аналізу для виявлення найбільш обґрунтованого варіанту податкової політики. Аналіз впливу інфляції на фінансовий результат. Поняття ділової активності підприємства та методи її оцінки.

Ціна власного та залученого капіталу та їх взаємозв'язок з рівнем податкових витрат підприємства.

Тема 3. Оцінка використання капіталу в податковому плануванні та контролі господарюючого суб'єкта

Аналіз складу, структури та кругообігу обігових засобів. Аналіз тривалості операційного та фінансового циклів. Залежність результатів діяльності від ефективності використання обігових засобів та її вплив на рівень оподаткування.

Методи визначення потреби в обігових засобах. Аналіз дебіторської заборгованості підприємства. Методи управління дебіторською заборгованістю підприємства та вплив її на платоспроможність. Методи аналізу та оптимізації грошових потоків підприємства.

Аналіз грошових потоків підприємства з метою забезпечення повноти та своєчасності сплати податків. Аналіз необоротних активів та джерел їх формування. Аналіз руху основних засобів в системі податкового планування та контролю. Аналіз ефективності фінансових вкладень.

Тема 4. Аналіз фінансового стану господарюючого суб'єкта з урахуванням оподаткування

Основні фактори, що визначають фінансовий стан підприємства та впливають на його платоспроможність по податковим розрахункам. Сутність ліквідності.

Аналіз балансу. Аналіз ліквідності підприємства як основа виявлення поточної та середньострокової платоспроможності. Аналіз фінансової стійкості як основа виявлення довгострокової платоспроможності. Аналіз структури пасивів в забезпеченні фінансової стійкості підприємства, показники, що її характеризують.

Особливості аналізу неплатоспроможних підприємств та методи прогнозування можливого банкрутства. Аналіз впливу політики управління майном та капіталом підприємства на його платоспроможність та на величину податкових платежів.

Основні напрямки аналізу фінансового стану підприємства в системі оподаткування.

4. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ “ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ”

Тема 1. Особливості економічного аналізу у сфері оподаткування

1.1. Використання економічного аналізу, його місце та роль у сфері оподаткування: мета, задачі, предмет, об’єкти аналізу

Одним з взаємопов’язаних інструментів фінансового менеджменту є економічний аналіз, у процесі якого виявляються невикористані фінансові можливості та шляхи прийняття ефективних рішень з питань оподаткування. За допомогою прийомів і методів економічного аналізу у сфері оподаткування розширюється сфера застосування аналітичних прийомів для підготовки управлінських рішень у сфері нарахування та сплати податків. Це, у свою чергу, дозволяє зробити управлінські рішення більш обґрунтованими та ефективними у конкретній господарській ситуації.

Ціль, завдання, особливості предмету та об’єкти аналізу в системі оподаткування визначаються специфічністю цього виду діяльності, спрямованої на гармонізацію інтересів держави і платника податків у процесі оподаткування.

Об’єктом ЕАСО є вся сукупність податкових зобов’язань і їх вплив на фінансово-господарську діяльність підприємства-платника податку. Об’єкт ЕАСО пов’язаний з рівнем, структурою і динамікою:

- показників, що утворюються методом нарахування;
- показників руху грошових коштів;
- показників балансових залишків.

Предмет ЕАСО деталізує сутність об’єкта. Він показує, які саме фактори будуть впливати на досліджуваний об’єкт. Предметом ЕАСО є визначення впливу на різні аспекти фінансово-господарської діяльності змін у системі оподаткування. Серед цих змін основними є прямий або опосередкований вплив з боку держави та платників податків на сукупність: податкових баз, податкових ставок; строків сплати податків тощо.

Метою використання ЕАСО на практиці є зниження ступеня невизначеності інформації, яка використовується при здійсненні управлінського впливу на параметри оподаткування підприємства-платника податків і підвищення ефективності такого впливу. Під ефективністю управлінського впливу на параметри (показники) оподаткування варто розуміти його відповідність фіскальним інтересам держави поряд із забезпеченням бажаних (заданих, планових) результатів суб’єкта господарювання – платника податків.

Завдання ЕАСО:

1) акумулювання інформації, що дозволяє підприємству-платнику податків правильно платити податки, тобто сполучити точне дотримання податкового законодавства зі своїми інтересами;

2) виявлення взаємозв'язку показників економічного ефекту і економічної ефективності підприємства;

3) оцінка впливу оподаткування на ціну капіталу і ринкову вартість підприємства;

4) оцінка фінансового стану підприємства з метою виявлення поточної і перспективної платоспроможності, у тому числі за розрахунками з державою;

5) вибір методів управління оборотним капіталом підприємства з метою забезпечення його достатнього рівня для своєчасного і повного внесення податкових платежів;

6) аналіз і прогнозування рівня і структури грошових потоків підприємства, що виникають у процесі сплати податків і повернення з бюджету зайво сплачених податків;

7) вибір методів управління основним капіталом підприємства з урахуванням існуючої практики оподаткування.

ЕАСО передбачає проведення наступних аналітичних процедур:

– аналіз впливу затвердженої облікової політики на податкове навантаження;

– аналіз несприятливих факторів, зумовлених податковою системою, що діють відносно підприємства;

– аналіз використання передбачених законодавством відстрочок по сплаті податків і визначення потенційних можливостей для їх одержання;

– аналіз використання і визначення потенційних можливостей для застосування процедур щодо одержання податкового кредиту;

– аналіз матеріалів, покладених в основу застосування штрафних санкцій і донарахування податків за останні роки, і оцінка ймовірності виникнення штрафних санкцій у майбутньому;

– проведення інвентаризації рахунків на придбання товарів, робіт і послуг, витрати по яких відносяться на собівартість, з метою складання переліку небажаних контрагентів, що не є платниками податків ПДВ, і аналіз наслідків припинення співробітництва з ними;

– інспекція витрат, здійснюваних із чистого прибутку підприємства, складання реєстру напрямків використання прибутку і виявлення тих з них, які можуть бути віднесені на валові витрати при належному їх оформленні.

1.2. Користувачі, джерела та особливості формування аналітичної інформації ЕАСО

Суб'єктами економічної інформації є учасники процесу оподаткування, які відносно аналітичної інформації представлені її виконавцями і користувачами. Специфіка суб'єктів податкової інформації полягає в тому, що: по-перше, вони одночасно можуть бути її виконавцями і користувачами; по-друге, такий суб'єкт може бути як зовнішнім, так і внутрішнім.

У процесі збору, обробки і приведення в порівняльний вид аналітичної інформації аналітик вступає у взаємодію з керівником і різними економічними

підрозділами підприємства, а також одержує інформацію з інших джерел.

Під користувачами економічної інформації розуміються особи, зацікавлені в її використанні для прийняття рішень, пов'язаних з організацією податкового обліку і оподаткуванням. На відміну від звичайного кола користувачів економічної інформації, якими можуть бути різні суб'єкти економічних відносин, коло користувачів інформації в системі оподаткування досить обмежено. В нього входять тільки учасники процесу оподаткування: з боку внутрішніх користувачів – керівники і працівники різних фінансових служб підприємства, що розробляють і приймають рішення, пов'язані з впливом на параметри оподаткування, з боку зовнішніх користувачів – держава в особі податкових органів.

Виконавцями економічної інформації, що використовується в аналітичній роботі в сфері оподаткування, є: по-перше, особи, що надають вихідну інформацію; по-друге, сам аналітик, що здійснює підготовку інформації для прийняття рішень в області податкової оптимізації, і інші особи, що надають йому різну економічну інформацію.

До сфери інформаційних інтересів зовнішніх користувачів входять тільки дані, що стосуються питань оподаткування і підпадають під компетенцію відповідного зовнішнього користувача. А саме: дані податкового обліку і податкової звітності підприємства; первинні документи, що підтверджують правомірність здійснених господарських операцій, повноту виконання стандартів, норм та нормативів тощо.

Важливим питанням у процесі прийняття податкових рішень, що сприяють гармонізації оподаткування, є збір інформації, джерелами якої для аналітика можуть служити:

- 1) зовнішня інформація, що надходить від:
  - органів державної влади та управління у вигляді нормативно-правових актів – з питань оподаткування і ведення податкового і бухгалтерського обліку і т.д.;
  - Національного банку України, комерційних банків, інших фінансових установ – що стосується грошового обігу, приватних внесків і емісійних відсотків;
  - різних спілок і асоціацій – у вигляді відомостей про різні комерційні організації, а також про підприємницьке середовище в цілому;
  - зовнішньоекономічної сфери – про зовнішньоекономічну політику уряду: про розвиток системи державного регулювання (ліцензування, податків, мита) і підтримці зовнішньої торгівлі;
  - наукових публікацій і статистичних матеріалів;
- 2) внутрішня інформація, сформована на самому підприємстві. Джерелами такої інформації можуть служити: установчі документи, накази, розпорядження, інструкції, бізнес-плани, звіти діяльності, господарські договори, матеріали внутрішнього контролю і аудиту, результати перевірок (податковими органами, зовнішніми аудиторами, вищестоящими

організаціями), дані бухгалтерського і податкового обліку та звітності; різна несистемна інформація з електронних баз даних і т.д. Саме зазначені документи є головною складовою інформаційної бази аналізу, що проводиться аналітиком в системі оподаткування.

Така інформація може бути деталізована як за джерелами виникнення, так і за іншими ознаками, що розкривають її сутність: за методом спостереження, за ступенем відкритості, за видом документування, за роллю в процесі аналізу (табл. 1.1).

Таблиця 1.1.

Види економічної інформації				
За методом спостереження	За ступенем відкритості	За видами документування		За роллю в процесі оподаткування
		облікова	позаоблікова	
1. Вибіркового спостереження	1. Відкрита інформація	1. Податковий облік та звітність	1. Нормативно-правові документи	1. Вихідна
2. Вибірка з наявних даних	2. Інформація з обмеженим доступом	2. Фінансовий облік та звітність	2. Планові документи	2. Кінцева
		3. Управлінський облік та звітність	3. Матеріали спеціальних перевірок та ревізій	
		4. Данні державної статистичної звітності	4. Аналітичні розрахунки та висновки	
			5. Інша позаоблікова інформація	

Невід’ємними аспектами аналітичної роботи з пошуку шляхів гармонізації оподаткування є збір і систематизація інформації. До інформації, що надходить до аналітичної системи з різних джерел, пред’являються наступні вимоги:

1) Аналітичність. Це означає, що вся система економічної інформації, незалежно від джерел надходження, повинна відповідати потребам аналізу, тобто забезпечувати надходження даних саме про ті напрямки діяльності і з тією деталізацією, що у цей момент потрібна аналітику для рішення завдань оподаткування.

2) Об’єктивність. Економічна інформація повинна об’єктивно відбивати відомості про стан податкових баз на сучасний момент і перспективи їх зміни. Тобто висновки, зроблені за результатами аналізу, не будуть відповідати дійсності, а розроблені пропозиції не тільки не принесуть користь підприємству, але можуть стати шкідливими.

3) Єдність інформації, що надходить із різних джерел (планових, нормативних, облікових і позаоблікових), і усунення відособленості і

дублювання різних джерел інформації.

4) **Раціональність.** Інформація повинна бути достатньою для прийняття рішень про податкову оптимізацію (але не зайвою).

5) **Оперативність.** Інформація повинна надходити якнайшвидше, краще в момент її появи в облікових регістрах підприємства. Підвищення оперативності інформації досягається, у тому числі, застосуванням новітніх засобів її обробки.

1.3. Види, прийоми та способи ЕАСО

Методи аналізу впливу на сукупність грошових потоків підприємства, що виникають у процесі оподаткування можуть бути деталізовані за різними ознаками: часом; кількістю напрямків впливу, що відслідковують; кількістю розглянутих варіантів; інструментами впливу; впливом об'єктивних і суб'єктивних факторів; ступенем легальності.

У розрізі тимчасової деталізації: методи ретроспективного аналізу, методи оперативного аналізу і методи поточного аналізу.

Методи ретроспективного аналізу дозволяють виявити тенденцію збільшення або зменшення сум податкових баз і податків, що сплачують, а також взаємозв'язок такої тенденції з обсягами господарської діяльності та її ефективністю.

Методи оперативного аналізу спрямовані на зниження ступеня невизначеності інформації, що використовується при прийнятті рішень про податкову оптимізацію, і є інструментом підвищення її економічної ефективності.

Методи перспективного аналізу використовуються для побудови оптимальної облікової податкової політики підприємства, що дозволяє законними способами уникати росту податкових платежів, що випереджують темпи розвитку фірми.

Деталізація методів аналізу по кількості факторів, що відслідковують, (на однофакторні і багатфакторні) показує не тільки вид економіко-математичної моделі, але і дозволяє судити про кількість факторів, що впливають на динаміку результативного показника.

За кількістю розглянутих варіантів, способи впливу на сукупність податкових платежів підприємства можуть передбачати розгляд як одного варіанта (на предмет його доцільності), так і декількох варіантів для вибору найкращого з них по вибраній системі критеріїв. Тому по даній ознаці зазначені методи поділяються на одноваріантні і різноманітні.

При прийнятті рішень про податкову оптимізацію, на підставі проведеного аналізу розглядаються варіанти впливу за напрямками: на податкову базу, на спосіб оподаткування, на строк виникнення податкової заборгованості і терміни сплати податку.

1.4. Організація роботи спеціаліста з ЕАСО

Результативність аналітичної роботи в системі оподаткування багато в чому залежить від її правильної організації, що повинна відповідати ряду вимог, обумовлених метою і завданнями аналізу в процесі пошуку оптимальних шляхів гармонізації параметрів оподаткування.

Основними принципами ведення аналітичної роботи, спрямованої на пошук резервів гармонізації параметрів оподаткування, є:

- ціль аналізу не повинна вступати в протиріччя з нормами права;
- науковий характер, використання новітніх досягнень теорії і методології економічних досліджень;
- всебічне вивчення причинно-наслідкових зв'язків;
- дослідження об'єктів у системі їх внутрішніх і зовнішніх взаємозв'язків з іншими елементами і об'єктами;
- відповідність вимогам оперативності, конкретності, точності аналітичних розрахунків, об'єктивності і дієвості, високій ефективності.

Для відповідності названим принципам аналітична робота, спрямована на пошук оптимального впливу на грошові потоки підприємства, що виникають у процесі оподаткування, з метою їх гармонізації повинна бути певним чином упорядкована, тобто представлена у вигляді послідовності певних етапів.

I. Визначення мети аналізу, його зв'язку з іншими питаннями, реалізованими в різних напрямках роботи, визначення форми взаємодії суб'єкта, що здійснює аналітичне дослідження, з різними економічними службами підприємства.

II. Планування аналітичної роботи. Цей етап необхідний через те, що дієвість і ефективність аналітичної роботи з пошуку найбільш оптимальних шляхів гармонізації оподаткування багато в чому визначаються планомірним характером проведення цієї роботи.

III. Інформаційне і методичне забезпечення аналітичної роботи, що включає в себе підбір показників, які здатні забезпечити найбільш повну і якісну відповідь по всім без винятку питанням.

IV. Оформлення результатів аналізу. У практиці аналізу господарської діяльності його результати можуть бути оформлені у вигляді аналітичного звіту (пояснювальної записки), довідки, висновку.

V. Моніторинг за впровадженням і реалізацією пропозицій, розроблених на основі проведення аналітичних досліджень. Оцінюється фактичний економічний ефект або ефективність запропонованих заходів і зіставляються досягнуті результати з розрахунковими, отриманими в ході проведення аналітичних досліджень.

1.5. Податкові ризики, методи їх аналізу

Ризик є об'єктивним явищем, природа якого обумовлена неоднозначністю майбутніх подій. Ризики можуть мати як позитивний, так і

негативний характер. У випадку, коли мова йде про виникнення податкових помилок, штрафних санкцій і т.п., ризик безумовно негативний. Якщо ж ми говоримо про зниження податкового тягаря, то ризик господарюючого суб'єкта позитивний.

Під податковим ризиком розуміється небезпека для суб'єкта податкових правовідносин понести фінансові і інші втрати, пов'язані із процесом оподаткування, внаслідок негативних відхилень для даного суб'єкта від передбачуваних ним, заснованих на діючих нормах права, прогнозах майбутнього, з розрахунку яких ним приймаються рішення в сьогодні.

Ті види податкових ризиків, які можуть бути оцінені в грошовому вираженні, доцільно відносити до фінансових ризиків, через те, що гроші є матеріальною основою фінансових відносин. Нефінансовими можна вважати тільки податкові ризики, пов'язані із кримінальною відповідальністю.

Розглянемо різні види ризиків, класифікувавши їх по наступним ознакам:

1. За суб'єктами, що несуть податкові ризики:
  - ризики господарства;
  - ризики платників податків;
  - ризики податкових агентів;
  - ризики пов'язаних осіб.
2. Виходячи з факторів, що визначають фінансові ризики:
  - зовнішні і внутрішні (або систематичні і несистематичні).

Систематичний ризик обумовлений дією різноманітних, загальних для всіх господарюючих суб'єктів, факторів. Несистематичний ризик обумовлений дією факторів, що повністю залежать від діяльності самого господарюючого суб'єкта.

3. За об'єктами зв'язку з іншими видами ризиків:
  - ризик втраченої вигоди;
  - ризик втрат матеріальних і нематеріальних цінностей;
  - ризик неплатоспроможності;
  - інвестиційний ризик та ін.
4. За видами наслідків:
  - ризик податкового контролю;
  - ризик посилення податкового тягаря;
  - ризик карного переслідування податкового характеру.

Ризики податкового контролю, у свою чергу, можуть бути підрозділені:

- ризик “звичайного” податкового контролю;
- ризик “замовленого” податкового контролю.

До першого виду названих ризиків відносяться ризики контролю з боку територіальних податкових органів у рамках їх звичайної діяльності. Ризики другого виду можуть бути ініційовані правоохоронними органами або окремими високими керівниками в рамках “політичного замовлення”, є форсом-мажором і не можуть бути визначені та проаналізовані досить точно.

До ризиків посилення податкового тягаря можна віднести ріст податкових баз як внаслідок зміни методології їх обчислення, так і у зв'язку з їх динамікою, пов'язаною з розширенням обсягів господарської діяльності.

Ризики карного переслідування обумовлені тим, що для керівників підприємств, що порушують податкове законодавство, існує ймовірність порушення кримінальної справи і залучення до кримінальної відповідальності.

5. За величиною можливих втрат:

- припустимі ризики (пред'явлення штрафних санкцій у сукупності з основною сумою податку);
- критичні ризики;
- катастрофічні ризики.

При оцінці ризику аналізують дві його складові: вірогідність настання і характер збитку. Ймовірність настання ризику може бути визначена об'єктивним або суб'єктивним методом. Об'єктивний метод визначення ймовірності заснований на обчисленні частоти, з якої відбувається ризикова подія. Суб'єктивний метод визначення ймовірності заснований на використанні різних припущень: суджень аналітика, його особистого досвіду, оцінки експерта і т.п. Коли ймовірність визначається суб'єктивно, то різними суб'єктами аналізу може встановлюватися різне її значення для однієї й тієї самої події.

Управління податковими ризиками багато в чому залежить від доступності інформації про ймовірності настання й величини їх наслідків, вираженої вартісними показниками.

Існують три варіанти ситуацій відносно прийняття рішень по фінансових ризиках:

- в умовах визначеності, коли всі наслідки прийнятого рішення можуть бути оцінені;
- в умовах ризику, коли наслідки прийнятих рішень можуть бути визначені з певним ступенем імовірності;
- в умовах повної невизначеності, коли немає ніяких вихідних даних для оцінки наслідків прийнятих рішень.

Найбільш обґрунтовані рішення в області впливу на параметри оподаткування будуть прийматися, коли всі наслідки прийнятого рішення можуть бути точно оцінені.

Управління податковими ризиками доцільно здійснювати у вигляді реалізації ряду послідовних етапів:

- 1) виявлення виду і передбачуваного строку виходу конкретного ризику за межі прийняттого (оптимального) рівня;
- 2) оцінка його реального або очікуваного рівня;
- 3) аналіз факторів, що здійснюють великий вплив на його рівень;
- 4) вибір методів управління ризиком, що приводять до досягнення його оптимального рівня для конкретної ситуації;
- 5) застосування обраних методів;

б) оцінка отриманих результатів і при необхідності введення оперативних коригувань.

Тема 2. Аналіз формування та використання фінансових результатів господарюючих суб'єктів

2.1. Аналіз формування фінансового результату з урахуванням податкових платежів

Фінансовий результат характеризується узагальнюючими показниками поточної діяльності підприємства – прибутком. Прибуток складається за результатами процесів виробництва і реалізації продукції і залежить від ряду об'єктивних і суб'єктивних факторів:

- ступеня використання виробничих ресурсів;
- дотримання договірної і платіжної дисципліни;
- зміни ситуації на сировинних, товарних і фінансових ринках.

Прибуток є основним індикатором привабливості комерційної організації для власників, партнерів по бізнесу, кредиторів і інвесторів, оскільки величина прибутку, отриманої у звітному періоді, визначає:

- доходи власників бізнесу;
- винагороду працівників підприємства;
- податкові надходження в бюджет;
- можливості до реінвестування прибутку в розвиток діяльності підприємства.

Для аналізу фінансових результатів діяльності підприємства використовуються показники форми бухгалтерської (фінансової) звітності № 2 “Звіт про фінансові результати”. Побудова даної форми бухгалтерської звітності дозволяє вивчити формування фінансового результату і виявити вплив основних факторів на нього.

Як правило, найбільший вплив на розмір прибутку здійснює величина чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і сума собівартості реалізованої продукції, різниця яких, наряду з іншими операційними доходами та витратами, формує фінансовий результат від операційної діяльності.

Для аналізу нарахованого податку на прибуток використовується форма податкової декларації з податку на прибуток, у якій сума податку визначається як різниця між сумою валових доходів та валових витрат відповідного звітного періоду. У фінансовій звітності сума нарахованого податку на прибуток наводиться після її коригування згідно діючих стандартів обліку (П(С)БО № 17).

Сума фінансових результатів діяльності зменшена на суму нарахованого податку а прибуток визначає ще один напрямок аналітичної роботи – аналіз фінансових результатів діяльності після оподаткування (аналіз чистого прибутку). У даному випадку форми фінансової та податкової звітності

використовуються комплексно.

2.2. Аналіз показників економічного ефекту підприємства та їх взаємозв'язок з рівнем податкових витрат

До показників абсолютного економічного ефекту можуть бути віднесені наступні вартісні показники діяльності підприємства: виручка, прибуток, чистий грошовий потік підприємства, обчислені за аналізований період. Найбільш часто використовується сукупність показників прибутку.

Найбільш традиційним та усталеним у вітчизняній методології аналізу є обчислення податкового навантаження як відношення податкових витрат (тобто сукупності нарахованих податків, у відношенні яких підприємство є платником податків), до валового доходу, визначеного згідно положень податкового законодавства.

Методи визначення “податкового навантаження” або “податкового тягаря” можна об'єднати у дві основні групи: сумові та мультиплікативні. У рамках сумових методів визначається податкове навантаження по кожному з податків на величину валового доходу, визначеного згідно положень податкового законодавства. Мультиплікативні моделі передбачають визначення єдиного інтегрального критерію або їх сукупності, що дозволяють відслідковувати ступінь взаємного впливу податків при визначенні ваги податкового навантаження.

2.3. Аналіз показників економічної ефективності підприємства та їх взаємозв'язок з рівнем податкових платежів

У вітчизняній практиці обчислення показників економічної ефективності засноване на використанні: показнику чистого доходу (виручки) від реалізації; різних показників прибутку (прибутковості). Найбільш часто використовуються показники рентабельності: рентабельність продажу, рентабельність витрат і рентабельність капіталу. У чисельнику цих показників – один з видів фінансового прибутку, що найбільш точно визначає ефект виду ресурсу, зазначеного в знаменнику.

Ріст рівня показників рентабельності, тобто його позитивна динаміка, завжди розцінюється як позитивний факт.

Характеризуючи взаємозв'язок податкових витрат і показників економічної ефективності треба зазначити, що податкові витрати знижують кожний з показників рентабельності, обчислених виходячи з фінансового прибутку. Однак на кожний з них впливає своя сукупність податків, що враховується при формуванні відповідного виду прибутку.

Так, на рентабельність продажу впливають ті види податкових витрат, які в бухгалтерському обліку відносять на собівартість проданих товарів,

продукції, робіт, послуг, або які входять до складу витрат. На показник рентабельності капіталу, крім всіх перерахованих податкових витрат, впливає й податок на прибуток.

Таким чином, чим точніше показник відображає кінцевий економічний ефект або економічну ефективність господарської діяльності підприємства з погляду її власників, тим більший вплив здійснює на нього рівень податкових витрат підприємства.

2.4. Аналіз рівня та динаміки показників прибутку, податку на прибуток та чистого прибутку підприємства

Фінансовий результат, обчислений з метою оподаткування податком на прибуток, хоча і не є аналогом бухгалтерських показників (прибуток або збиток), однак тісно пов'язаний з ними. Таким чином, залежність між бухгалтерським прибутком як показником економічного ефекту та податковими зобов'язаннями підприємства є двосторонніми.

Діюча система оподаткування підприємств передбачає велику кількість податків і різні джерела їх нарахування та виплати. Частина податків відноситься на собівартість продукції (робіт, послуг), інші – компенсують за рахунок фінансових результатів діяльності. Тому при розрахунку різних показників рентабельності доречно розглядати різні види прибутку, починаючи із прибутку від реалізації і закінчуючи прибутком, що може бути реінвестованим.

На практиці доцільно використовувати спільний аналіз показників бухгалтерського (до оподаткування і чистого прибутку) з показниками прибутку розрахованого згідно норм податкового законодавства, визначаючи їх взаємний вплив за допомогою вирахування наступних видів змін: абсолютних відхилень; відносних відхилень; темпів росту темпів приросту.

2.5. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу продажу та прибутку

Одним з найпростіших і ефективних видів аналізу, проведених з метою прийняття управлінських рішень, є аналіз взаємозв'язку обсягу продажу, витрат і прибутку. Його називають CVP-аналіз (cost-volume-profit), оскільки він заснований на маржинальному підході, що передбачає визначення тієї частки ціни, що повинна покрити постійні витрати підприємства і принести відповідну суму прибутку. Даний вид аналізу також називають аналізом беззбитковості, одним з ключових елементів якого є визначення порогу рентабельності.

В основі маржинального підходу лежить розподіл всіх витрат залежно від зміни обсягу виробництва на постійні і змінні. Їх прийнято відокремлювати один від одного за допомогою проміжного фінансового результату, що зветься маржинальний дохід. Необхідно намагатися максимізувати маржинальний дохід, оскільки саме він є джерелом покриття постійних витрат і формування прибутку.

Змінні витрати змінюються в цілому прямо пропорційно змінам обсягу виробництва товарів (робіт, послуг). Дані витрати викликані самим виробництвом – наприклад, вартість сировини і матеріалів у виробництві, відрядна зарплата, вартість палива і енергії на технологічні потреби.

Постійні витрати в короткостроковому періоді в цілому не змінюються зі зміною обсягу виробництва. Це можуть бути витрати по оренді, амортизаційні відрахування, заробітна плата управлінського персоналу, відсотки за кредит.

Розподіл витрат залежно від обсягів діяльності на постійні та змінні досить умовний. Постійні витрати постійні тільки в короткостроковому періоді. Наприклад, існують сходишкові витрати. Це такі витрати, як амортизація при переоцінці, індексації, придбанні, масовому продажу основних засобів, витрати на експлуатацію устаткування.

Виділяють напівзмінні витрати, ріст яких не пов'язаний напряму зі зміною обсягів діяльності (наприклад, оплата телефонних розмов, оплата побутових витрат тощо).

Змішані витрати включають елементи і змінних, і постійних витрат. Прикладами змішаних витрат можуть служити: оплата електроенергії, що витрачається в технологічному процесі і, крім того, іде на загальновиробничі потреби підприємства; зарплата продавців, що складається з постійного окладу і комісійних з продажу. При аналізі змішані витрати необхідно розділити на змінні і постійні складові.

Додаванням змінних і постійних витрат одержують сумарні (повні, загальні) витрати на виробництво та реалізацію всього обсягу товарної продукції.

Переваги аналізу беззбитковості:

- заснований на методі калькуляції граничних витрат, що найкраще відповідає природі постійних і змінних витрат;
- придатний для короткострокового планування і прийняття рішень;
- при розбіжності обсягів продажу і виробництва до показників очікуваних прибутків можна внести виправлення у частині змін рівня запасів;
- дозволяє використовувати різні комбінації складових витрат у ситуаціях “якщо”.

Недоліки аналізу беззбитковості:

- аналіз повних витрат являє собою непростий процес, у найкращому разі є тільки оцінкою;
- постійні витрати є незмінними тільки протягом короткого періоду часу і при обмежених рівнях активності;
- питомі змінні витрати є постійними тільки протягом короткого часу;
- продажна ціна продукції постійна тільки протягом короткого періоду часу;
- наявність факторів, що не розглядаються та впливають на витрати і

доходи (продуктивність, ринкові фактори).

Аналіз беззбитковості дозволяє обчислити таку суму або кількість продажу, при яких дохід дорівнює витратам. В цьому випадку бізнес не несе збитків, але не має й прибутків. Продаж нижче точки беззбитковості спричиняє збитки; продаж вище точки беззбитковості приносить прибуток.

Точка беззбитковості (поріг рентабельності) – це той рубіж, який необхідно переступити підприємству, щоб вижити.

Під запасом фінансової міцності розуміється різниця між фактичним і беззбитковим обсягами виробництва і реалізації в натуральному і вартісному вираженні або співвідношення цієї різниці і фактичних обсягів. Чим вище поріг рентабельності, тим важче його переступити. З низьким порогом рентабельності легше пережити падіння попиту на продукцію або послуги, відмовитися від невиправдано високої ціни реалізації. Зниження порогу рентабельності можна домогтися нарощуванням маржинального доходу (підвищуючи ціну або обсяг реалізації, знижуючи змінні витрати), або скороченням постійних витрат.

Основне припущення аналізу беззбитковості полягає в тому, що обсяг виробленого дорівнює обсягу проданого. Крім того, аналіз беззбитковості заснований на досить великій кількості наступних припущень:

- всі витрати можуть бути розглянуті або як постійні, або як змінні;
- постійні витрати не змінюються разом зі змінами обсягу виробництва;
- змінні витрати в розрахунку на одиницю продукції завжди залишаються постійними;
- продажна ціна одиниці продукції є постійною;
- обсяг виробництва є єдиним чинником, що впливає на зміну витрат і доходів підприємства;
- обсяг продажу дорівнює обсягу виробництва;
- асортимент продукції є незмінним.

Поріг рентабельності (точка беззбитковості) представляє рівень продажу, при якому сукупний дохід дорівнює сумарним витратам.

Існують два основних способи CVP-аналізу: графічний і аналітичний.

Графічний спосіб заснований на побудові графіків беззбитковості, які показують обсяг сумарних постійних витрат, сумарних змінних витрат, загальних витрат і сукупний дохід для всіх рівнів продажу підприємства.

Аналітичний спосіб аналізу беззбитковості умовно можна розділити на три етапи.

1. Визначення порогу рентабельності, тобто обсягу продажу, при якому на підприємстві немає ні прибутку, ні збитку. Він може визначатися в натуральному і вартісному вираженні.

2. Визначення запасу фінансової міцності (зони безпечності, межі безпеки) – як різниця між фактичним (або плановим) і беззбитковим обсягом продажу, виражена в натуральних або вартісних показниках і співвіднесена з

фактичним (або плановим) обсягом продажу. Обчислюють у натуральних одиницях або у відсотках. Запас фінансової міцності показує, наскільки запланований обсяг вище критичного.

3. Аналіз чутливості обсягу продажу до зміни ринкових факторів проводиться в силу того, що управлінські рішення в основному приймаються в умовах ризику і невизначеності. Аналіз чутливості припускає те, що ми міняємо одну змінну, а інші фіксуємо і вивчаємо вплив змін на результат за допомогою факторного методу аналізу.

2.6. Використання методів маржинального аналізу для виявлення найбільш обґрунтованого варіанту податкової політики

З метою забезпечення підприємства достатнім обсягом грошових засобів для погашення виникаючих зобов'язань по сплаті податків при розрахунку беззбиткового розміру виручки і запасу фінансової міцності, необхідно враховувати в складі витрат сукупність податкових витрат (платежів).

Податкові витрати є різновидом підприємницьких витрат, отже, можуть бути класифіковані за характером взаємозв'язку з обсягом реалізації на постійній змінній.

Під умовно-змінними податковими витратами будемо розуміти величину податків, що нараховують за календарний період часу, штрафів і пені, величина яких перебуває у взаємозв'язку з обсягом виробництва і реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); а під умовно-постійними податковими витратами – ті, для яких такий взаємозв'язок чітко не спостерігається. Одним з найтипівіших прикладів умовно-змінних податкових витрат є податок на додану вартість (ПДВ), прикладом умовно-постійних податкових витрат можна назвати комунальний податок.

При обчисленні порогу рентабельності продажу і запасу фінансової міцності в складі витрат необхідно розглядати не тільки обсяг постійних і змінних податків, що враховують при формуванні собівартості, але і всю сукупність виникаючих податкових зобов'язань підприємства. При цьому частина з них буде відноситись до умовно-постійних, а частина – до умовно-змінних.

З урахуванням порогу рентабельності і запасу фінансової міцності для визначення найбільш обґрунтованого варіанту податкової політики необхідно виходити з величини виникаючих податкових зобов'язань.

Проведення маржинального аналізу дозволяє зіставити ступінь обґрунтованості різних варіантів податкової політики і вибрати з них оптимальний, що має більший запас фінансової міцності.

2.7. Аналіз впливу інфляції на фінансовий результат

Інфляція – процес підвищення загального рівня цін в економіці, що супроводжується зниженням купівельної спроможності грошей. Позитивний

потенціал помірної інфляції полягає в тому, що, знецінюючи гроші, вона стимулює інвестиційний процес. Однак фінансові відносини в умовах інфляції здобувають певну специфіку: ускладнюється планування; зростає потреба в додаткових джерелах фінансування; збільшуються відсотки по кредитах і позиках і т.д. Це в свою чергу, відбивається на податкових відносинах підприємств – платників податків і держави.

Вплив інфляції на фінансовий результат може бути як позитивним, так і негативним.

Помірна інфляція, що супроводжується випередженням темпів росту виручки від реалізації над темпами росту витрат, дозволяє підприємству одержати додатковий (у порівнянні зі звичайним) фінансовий результат. Це можливо в тому випадку, коли продукція, товари, роботи, послуги, реалізовані підприємством, користуються підвищеним попитом і, внаслідок цього, ціни на них можуть рости швидше, ніж собівартість або окремі види витрат підприємства.

Високий рівень інфляції негативно відбивається на фінансовому стані підприємства, оскільки його капітал швидко знецінюється, це відбувається внаслідок знецінювання грошей, дебіторської заборгованості і інших видів активів підприємства, що не мають матеріального вираження. Основні засоби підприємства також піддаються знеціненню, оскільки їх переоцінка запізнюється в порівнянні зі зниженням їх реальної вартості в результаті інфляції, внаслідок чого амортизаційні відрахування не можуть забезпечувати відновлення вартості основних виробничих фондів у повному обсязі.

Зниження реальної ділової активності і фінансового потенціалу підприємства – платника податків внаслідок інфляції негативно відбивається на його здатності до повного і своєчасного внесення податкових платежів.

Крім перерахованих видів впливу на основні аспекти фінансово-господарської діяльності, інфляційний ріст цін позначається і на рівні параметрів оподаткування (сукупності нарахованих і сплачених податків, а також на величині кредиторської заборгованості по їх сплаті перед державою), що, в свою чергу, впливає на ділову активність і фінансову стійкість підприємства.

Для оцінки впливу інфляційних наслідків використовують факторний метод аналізу і індекс цін.

2.8. Поняття ділової активності підприємства та методи її оцінки

Під діловою активністю підприємства розуміється сукупність характеристик результативності його діяльності, що дозволяють оцінити можливості успішного поточного функціонування та перспективного розвитку, які дозволяють судити про ступінь забезпечення виконання зобов'язань і достатнього рівня прибутку, що може бути використаний для реінвестування.

Аналіз ділової активності підприємства з погляду властивого йому економічного змісту здійснюється по наступних напрямках.

1. Дослідження співвідношення темпів росту величини капіталу підприємства, виручки, прибутку, чистого грошового потоку:

2. Оцінка ефективності використання ресурсів підприємства за допомогою вивчення динаміки показників оборотності капіталу. В цьому випадку доцільно говорити про дві групи показників оборотності: узагальнюючих показниках і показниках ефективності управління активами. До першої групи можуть бути віднесені наступні показники: коефіцієнт загальної оборотності капіталу (ресурсовіддачі), коефіцієнт оборотності мобільних засобів, коефіцієнт віддачі нематеріальних активів, фондівіддача, коефіцієнт віддачі власного капіталу. До другої групи показників відносяться: оборотність матеріальних запасів, оборотність коштів, оборотність дебіторської заборгованості, строк погашення дебіторської заборгованості, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, строк погашення кредиторської заборгованості, період погашення заборгованості постачальникам, період зберігання виробничих запасів, тривалість знаходження авансів у постачальників, тривалість процесу виробництва, тривалість зберігання готової продукції на складі.

3. Вивчення можливостей стійкого розвитку за допомогою оцінки динаміки коефіцієнта стійкості економічного росту і виявлення невикористаних підприємством шляхів його збільшення. Цей коефіцієнт показує, якими темпами може розвиватися підприємство надалі в тому випадку, якщо воно не буде істотно змінювати сформоване співвідношення між використовуваними джерелами фінансування; рівень фондівіддачі, рентабельності й оборотності, а також вносити істотні корективи в дивідендну політику. Він відображає середні темпи збільшення власного капіталу за рахунок фінансово-господарської діяльності підприємства, без залучення додаткового акціонерного капіталу.

Між діловою активністю підприємства і здатністю вчасно відповідати по податкових зобов'язаннях існує залежність, що носить досить суперечливий характер. Висока ділова активність пов'язана з генеруванням достатнього рівня прибутку та з активною політикою управління залишками коштів, через що в короткостроковому аспекті вони можуть вступати в протиріччя. В той же час без досить високого рівня ділової активності не може формуватися достатній рівень грошового потоку для погашення своїх зобов'язань, у тому числі перед державою по податках.

Якщо фінансовий стан підприємства цілком задовільний, але підприємство має недостатній рівень ділової активності, це не означає, що платоспроможність завжди буде зберігатися. Адже суми податків, що сплачує підприємство і які є обов'язковими платежами, навіть у випадку відсутності реалізації, поступово зменшують його майновий і фінансовий потенціал і можливості подальшого розвитку. Тому фактори податкового і неподаткового характеру тісно зв'язані між собою.

2.9. Ціна власного та залученого капіталу та їх взаємозв'язок з рівнем податкових витрат підприємства

Під ціною капіталу розуміється відношення витрат по обслуговуванню капіталу до його величини, виражене у відсотках.

Для спеціаліста з оподаткування, що здійснює прямий або непрямий вплив на величину податкових витрат, варто знати, що:

- по-перше, ринкова ціна підприємства перебуває в обернено пропорційній залежності з ціною його капіталу;
- по-друге, при порівнянні значення показника ціни капіталу з показниками рентабельності необхідно мати на увазі співвідношення даних показників – якщо останній виявляється нижче першого, то фінансовий стан підприємства погіршується, і, отже, знижується його ринкова ціна;
- по-третє, податкові витрати пов'язані з ціною капіталу, тому, чим вони більше, тим (за інших рівних умов) нижче вартість фірми.

Тема 3. Оцінка використання капіталу в податковому плануванні та контролі господарюючого суб'єкта

3.1. Аналіз складу, структури та кругообігу обігових засобів

Оборотні кошти є складовою частиною майна підприємства, характерними рисами якого є:

- повне споживання протягом одного виробничого циклу і повний перенос вартості на знов створену продукцію;
- знаходження в постійному обороті. Це означає, що в умовах нормальної господарської діяльності вони не витрачаються, а авансуються в різні види поточних витрат підприємства, повертаючись після завершення кожного обороту до своєї вихідної величини;
- постійна зміна форми з грошової на товарну, з товарної – на грошову, проходячи стадії закупівлі, споживання і реалізації.

Оборотний капітал являє собою частину джерел фінансування підприємства, вкладених в оборотні кошти, що обслуговують процес господарської діяльності, які беруть участь одночасно і у процесі виробництва, і в процесі реалізації продукції.

Оборотний капітал перебуває в постійному русі і забезпечує безперебійний кругообіг засобів, проходячи три стадії: грошову, продуктивну і товарну.

На грошовій стадії засоби витрачаються на оплату рахунків за надані предмети праці. Внаслідок чого оборотні кошти переходять з грошової форми в товарну форму і попадають зі сфери обігу до сфери виробництва.

На продуктивній стадії придбані оборотні активи переходять

безпосередньо в процес виробництва і перетворюються спочатку у виробничі запаси і напівфабрикати, а після виробничого процесу – у готову продукцію.

На товарній стадії готова продукція реалізується, у результаті чого оборотні фонди зі сфери виробництва переходять у сферу обігу і знову здобувають грошову форму. Ці засоби направляються на придбання нових предметів праці і вступають у новий кругообіг.

Оборотні кошти одночасно перебувають у всіх трьох стадіях кругообігу. Саме цим забезпечується безперервність і безперебійність виробництва і реалізації продукції, у підтримці яких і полягає основне призначення оборотного капіталу.

Під складом оборотних коштів розуміється сукупність утворюючих їх елементів. Склад оборотних коштів за напрямками їх розміщення представлений оборотними активами, які можуть бути деталізовані по видам.

У процесі аналізу складу оборотних коштів виявляються елементи, що мають місце на конкретному підприємстві, а також джерела фінансування, що використовуються даним підприємством для формування оборотних активів.

Під структурою оборотних коштів розуміється співвідношення між елементами в загальній сумі оборотних коштів. Найважливішими показниками структури оборотних коштів є відношення між засобами, вкладеними в сферу виробництва і у сферу обігу.

3.2. Аналіз тривалості операційного та фінансового циклів

Фінансовий цикл – період часу, протягом якого власні оборотні кошти підприємства беруть участь в операційному циклі, тобто інтервал часу між оплатою постачальникам і одержанням грошей від покупця.

Операційний цикл характеризує період обороту загальної суми оборотних коштів підприємства як власних, так і позикових, притягнутих у вигляді кредиторської заборгованості.

Зменшення тривалості операційного та фінансового циклів позитивно впливає на ефективність функціонування капіталу підприємства і позитивно позначається на здатності підприємства до повної і своєчасної сплати податків, оскільки податкове навантаження на виторг знижується за рахунок зменшення в її структурі частки постійних податків.

На тривалість операційного і фінансового циклів впливає політика розрахунків підприємства з контрагентами. Аналіз тривалості операційного і фінансового циклів здійснюється для виявлення резервів підвищення ефективності функціонування капіталу підприємства.

3.3. Залежність результатів діяльності від ефективності використання обігових засобів та її вплив на рівень оподаткування. Методи визначення потреби в обігових засобах

Обіговість характеризує швидкість переходу засобів із однієї стадії

кругообігу в іншу. Для оцінки обіговості використовують загальні і часткові показники оборотності.

До загальних показників обіговості оборотних коштів відносяться.

1. Прямий коефіцієнт обіговості. Одиницями виміру прямого коефіцієнту обіговості є обороти. Даний коефіцієнт показує, скільки оборотів за аналізований період встигне зробити капітал, що авансується у вартість оборотних активів, вертаючись у складі виручки. Позитивна динаміка показника свідчить про підвищення ефективності функціонування оборотного капіталу.

2. Коефіцієнт закріплення (зворотний коефіцієнт обіговості). Одиниця виміру показника – 1/обороту. Він показує скільки гривень середньої вартості оборотних активів приходиться на гривню виручки від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг (без ПДВ) за певний період. Позитивною тенденцією є зниження коефіцієнта закріплення.

3. Період обіговості оборотних коштів (час одного обороту капіталу, вкладеного в оборотні активи, у днях).

В основі оцінки потреби в оборотному капіталі лежить кошторисне планування для цілей ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства. У процесі кошторисного планування потреби в оборотному капіталі використовуються наступні методи: нормативний, розрахунково-аналітичний, балансовий, метод оптимізації і метод моделювання.

Сутність нормативного методу оцінки потреби в оборотному капіталі є розрахунок обсягів витрат і ресурсів на планований обсяг економічного показника (реалізації, випуску продукції, обсягу послуг).

Сутність розрахунково-аналітичного методу оцінки потреби в оборотному капіталі полягає в розрахунку обсягів витрат і потреби в ресурсах шляхом множення середніх витрат на індекс їхньої зміни в плановому періоді.

Сутність балансового методу оцінки потреби в оборотному капіталі – це ув'язування обсягів витрат і джерел поповнення ресурсів (доходів). Балансовий метод оцінки потреби в оборотному капіталі використовується зазвичай на стабільно працюючих підприємствах. Відповідно до даного методу, потреба в окремому елементі оборотних коштів дорівнює добутку виручки планованого періоду на частку цього елемента оборотних коштів у виручці. Для стабільно працюючих підприємств можливе застосування дослідно-статистичного методу оцінки потреби в оборотному капіталі, що дозволяє проаналізувати наявний оборотний капітал, виключивши непотрібні елементи й додавши відсутні.

Сутністю методу оптимізації при оцінці потреб в оборотному капіталі є багатоваріантність. З декількох кошторисів вибирається найкращий з погляду мінімуму витрат або максимуму одержуваного ефекту (результату).

Сутність методу моделювання заснована на факторному аналізі функціональних зв'язків між різними елементами процесу виробництва.

Оборотні кошти покликані забезпечувати безперервність процесу виробництва і обігу підприємства. Однією з умов такої безперервності є повна і

своєчасна сплата податків. Тому величина потреби підприємства в оборотних коштах визначається не тільки потребами виробництва і обігу, але і потребами погашення зобов'язань по сплаті податків.

Перераховані методи оцінки потреби в оборотному капіталі повинні бути доповнені відповідними корегуваннями, побудова яких базується на застосуванні факторного методу аналізу.

Обчислена з урахуванням зміни параметрів оподаткування величина потреби підприємства в оборотному капіталі дозволяє:

- вживати заходи по створенню умов для своєчасних розрахунків з бюджетом по сплаті податків;
- враховувати зміни в умовах оподаткування і прогнозувати їх вплив на найважливіші аспекти фінансово-господарської діяльності;
- вибирати обґрунтовані варіанти проведення податкової оптимізації за допомогою внесення відповідних змін у розділи облікової податкової політики суб'єкта господарювання на майбутній рік.

3.4. Аналіз дебіторської заборгованості підприємства. Методи управління дебіторською заборгованістю підприємства та вплив її на платоспроможність

Аналіз дебіторської і кредиторської заборгованостей проводиться в динаміці горизонтальним методом і за структурою вертикальним методом: за видами та строками погашення заборгованостей, а також по їх оборотності.

Дебіторська заборгованість – це суми, які винні підприємству. Дебіторська заборгованість, що відноситься до поточних активів, повинна бути отримана протягом року. Якщо строк погашення дебіторської заборгованості більше року, то така заборгованість вважається довгостроковою. Для аналізу в системі оподаткування оцінка дебіторської заборгованості важлива із двох аспектів:

- 1) ціна реалізації активів;
- 2) вплив на прибуток.

Уповільнення платіжного обороту викликає ріст дебіторської заборгованості. Тому однією з основних завдань підвищення платоспроможності підприємств є ефективне управління дебіторською заборгованістю, спрямоване на оптимізацію її загального розміру і забезпечення своєчасної інкасації боргу.

Аналітичні процедури, що мають відношення до управління дебіторською заборгованістю, входять у систему внутрішньофірмового фінансового аналізу і управлінського контролю. Їх основний зміст складається у контролі за своєчасністю оплати рахунків. Зовнішній фінансовий аналіз дебіторської заборгованості зводиться до оцінки її динаміки по сумі і питомій вазі, порівняльних темпів зміни, показників оборотності і наявності, динаміки і питомої ваги простроченої заборгованості.

Формування політики управління дебіторською заборгованістю

здійснюється за наступними етапами:

- 1) аналіз дебіторської заборгованості по її рівню, складу і ефективності відволікання оборотних активів у дебіторську заборгованість, періоду її інкасації;
- 2) формування принципів кредитної політики стосовно покупців;
- 3) визначення можливої суми фінансових засобів, що інвестуються в дебіторську заборгованість по товарному (комерційному) і споживчому кредиту;
- 4) формування системи кредитних умов, стандартів оцінки покупців і диференціація умов надання кредиту;
- 5) формування процедури інкасації дебіторської заборгованості, до складу якої повинні входити строки і форми попереднього і наступного нагадування покупцям про дату платежів, можливості пролонгації боргу;
- 6) забезпечення використання на підприємстві своєчасних форм рефінансування дебіторської заборгованості;
- 7) побудова ефективних систем контролю за рухом і своєчасною інкасацією дебіторської заборгованості.

На відміну від виробничих запасів і незавершеного виробництва, які досить статичні, не можуть бути різко змінені, оскільки в значній мірі визначаються суттю технологічного процесу, дебіторська заборгованість являє собою досить варіабельний і динамічний елемент оборотних коштів, що істотно залежить від прийнятої на підприємстві політики відносно покупців продукції (товарів, робіт, послуг).

Оскільки дебіторська заборгованість являє собою іммобілізацію власних оборотних коштів, тобто в принципі вона не вигідна підприємству, з очевидністю напрошується висновок про необхідність її максимально можливого скорочення. Теоретично дебіторська заборгованість може бути зведена до мінімуму, проте цього не відбувається з багатьох причин, у тому числі і через конкуренцію.

3.5. Методи аналізу та оптимізації грошових потоків підприємства

Кошти – це високоліквідні активи, які містять в собі кошти підприємства в касі, на розрахунковому і валютному рахунках. Термін “грошовий потік” передбачає два напрямки руху таких засобів на підприємстві:

- 1) приплив коштів (тобто грошові надходження);
- 2) відтік коштів (тобто грошові виплати).

Під чистим грошовим потоком розуміють різницю суми надходжень і виплат коштів підприємства за період.

Існують два традиційних методи аналізу грошових потоків: прямий і непрямий. Прямий метод заснований на даних внутрішнього обліку, непрямий метод – на даних зовнішньої звітності підприємства. Поряд із прямим і непрямим методами застосовується коефіцієнтний метод, що базується на даних фінансової (бухгалтерської) звітності.

При прямому методі використовуються дані про господарські операції, відображені на рахунках коштів бухгалтерського обліку, а також дані за сферами діяльності, відображені у формі № 3 “Звіт про рух грошових коштів”.

Непрямий метод погоджує між собою чистий прибуток форми № 2 “Звіт про фінансові результати” зі зміною залишків по формах № 1 шляхом послідовних коригувань чистого прибутку на зміну коштів.

У рамках коефіцієнтного методу обчислюються відносні показники грошових потоків, що характеризують їх ліквідність, достатність, рентабельність.

Аналіз грошових потоків дозволяє:

- 1) визначити динаміку і структуру грошових потоків у цілому і по сферах діяльності, тобто визначити причини зміни грошових потоків;
- 2) реально оцінити платоспроможність, у тому числі за коефіцієнтом платоспроможності, що розраховується на основі даних форми № 3;
- 3) спрогнозувати кошторис руху грошових коштів;
- 4) погодити фінансовий результат з грошовим потоком, оцінивши якість прибутку, тобто на основі непрямого методу визначити наявність прибутку в реальному грошовому обігу підприємства.

Роль ефективного управління грошовими потоками підприємства визначається наступними основними положеннями:

- 1) грошові потоки обслуговують здійснення господарської діяльності організації у всіх її аспектах;
- 2) ефективне управління грошовими потоками забезпечує зниження ризику неплатоспроможності підприємства;
- 3) ефективне управління грошовими потоками забезпечує фінансову рівновагу підприємства в процесі його стратегічного розвитку;
- 4) управління грошовими потоками є важливим фінансовим важелем забезпечення прискорення обороту капіталу підприємства;
- 5) раціональне формування грошових потоків сприяє підвищенню ритмічності здійснення операційного процесу підприємства;
- 6) ефективне управління грошовими потоками дозволяє скоротити потреби підприємства в позиковому капіталі;
- 7) раціональне управління грошовими потоками дозволяє підприємству добути додатковий прибуток, створений безпосередньо коштами.

Мета управління коштами варіюється залежно від підприємства. Основною метою управління грошовими потоками є забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку шляхом синхронізації надходження і витрати коштів у часі.

До завдань управління коштами відносять наступні:

- прогноз вхідних і вихідних грошових потоків;
- забезпечення ліквідності підприємства;
- оцінка різних типів вкладень і розміщення вільних коштів ;
- визначення плану надходження коштів та їх використання;

- управління ризиками по процентних ставках і плаванню курсів;
- визначення джерел короткострокового фінансування.

Грошовий потік може перебувати в різному стані: бути дефіцитним або надлишковим. Залежно від цього методи його оптимізації будуть розрізнятися між собою. Так, до методів оптимізації дефіцитного грошового потоку в короткостроковому періоді вноситься використання “системи прискорення – уповільнення обороту”. Суть цієї системи зводиться до розробки організаційних заходів щодо прискорення залучення коштів і вповільненню їх виплат.

До заходів щодо прискорення залучення коштів відносяться:

- збільшення розміру цінових знижок за готівку по реалізованій покупцям продукції;
- скорочення строків надання товарного (комерційного) кредиту;
- забезпечення часткової або повної передоплати за вироблену продукцію, що користується попитом на ринку;
- прискорення інкасації платіжних документів покупців продукції (часу знаходження грошей у дорозі);
- прискорення інкасації простроченої дебіторської заборгованості;
- використання таких форм рефінансування дебіторської заборгованості, як облік векселів, факторинг.

До заходів щодо вповільнення виплат коштів відносять:

- збільшення за узгодженням з постачальниками строків надання товарного (комерційного) кредиту;
- заміна придбання довгострокових активів, що вимагають відновлення, на їх оренду (лізинг);
- реструктуризація портфеля отриманих фінансових кредитів шляхом перекладу їх короткострокових видів у довгострокові.

У довгостроковому періоді для оптимізації дефіцитного грошового потоку використовуються наступні заходи:

- 1) для росту обсягу позитивного грошового потоку:
  - залучення стратегічних інвесторів з метою збільшення власного капіталу;
  - продаж частини (або всього обсягу) фінансових інструментів інвестування;
  - додаткова емісія акцій;
  - продаж (або здача в оренду) основних засобів, які не використовуються у господарській діяльності;
  - залучення довгострокових фінансових кредитів;
- 2) для зниження обсягу позитивного грошового потоку:
  - скорочення обсягу і складу реальних інвестиційних програм;
  - відмова від фінансового інвестування;
  - зниження суми постійних витрат підприємства.

Методами оптимізації надлишкового грошового потоку є:

- збільшення обсягу розширеного відтворення необоротних активів підприємства;
- активне формування портфеля фінансових інвестицій;
- здійснення регіональної диверсифікованості діяльності підприємства;
- прискорення періоду розробки реальних інвестиційних проектів і початку їх реалізації;
- дострокове погашення довгострокових фінансових кредитів.

У системі оперативного управління грошовими потоками важливу роль грає наявність платіжного податкового календаря, календаря інкасації дебіторської заборгованості, календаря обслуговування фінансових кредитів, календаря виплат заробітної плати, бюджету формування виробничих запасів, бюджету реалізації продукції, тобто постійне відстеження грошових потоків. Тому для ефективного управління грошовими потоками надзвичайно важлива наявність системи планування (бюджетування) на підприємстві з метою формування інформації про рух грошових коштів у майбутньому і раціоналізації їх використання.

3.6. Аналіз грошових потоків підприємства з метою забезпечення повноти та своєчасності сплати податків

Управління грошовими потоками, що виникають у процесі оподаткування, пов'язане з оборотним капіталом підприємства через те, що частина цього капіталу перебуває у вигляді коштів, необхідний рівень яких повинен бути забезпечений для повного і своєчасного виконання зобов'язань по сплаті податків.

Грошові потоки, що виникають у процесі оподаткування, – це сукупність вибуття і надходжень коштів у процесі здійснення платниками податків розрахунків по сплаті податків.

Важливу роль у розумінні сутності грошових потоків і у виборі ефективних способів управління ними займає категорія чистого грошового потоку. Під чистим грошовим потоком необхідно розуміти, з одного боку, різницю залишків коштів підприємства на початок і кінець періоду, з іншого боку – різницю між надходженням і вибуттям коштів за період.

Достовірний своєчасний облік руху грошових коштів є необхідною умовою ефективного управління ними. Однак інформації, що генерується у бухгалтерському (фінансовому) обліку, не завжди буває досить для ефективного управління грошовими потоками підприємства, що виникають у процесі оподаткування.

Рекомендуючи варіанти рішення по управлінню грошовими потоками підприємства з метою забезпечення платоспроможності по податкових розрахунках, аналітик повинен мати на увазі виконання наступних завдань:

- 1) оптимальність грошових потоків, що виникають у процесі оподаткування підприємства;

2) достатність грошових потоків, що формуються, для повного і своєчасного виконання зобов'язань підприємства перед державою по сплаті податків;

3) доцільність податкової оптимізації як засобу гармонізації грошових потоків підприємства.

При рішенні завдань оптимізації управління грошовими потоками підприємства, що виникають у процесі оподаткування, аналітик може скористатися прямим, непрямим і коефіцієнтним методами аналізу грошових потоків.

3.7. Аналіз необоротних активів та джерел їх формування

Основний капітал являє собою засоби, довгостроково розміщені у необоротних активах. Таким чином, по напрямках розміщення основний капітал являє собою різні види необоротних активів. З погляду джерел формування він може складатися із власного і позикового капіталу підприємства.

Найбільш доцільним вважається фінансування придбання необоротних активів за рахунок статутного капіталу, накопиченої амортизації і нерозподіленому прибутку, а також за рахунок довгострокових позикових джерел.

Формування основного капіталу визначає напрямок розвитку і характер бізнесу, а зміна в його структурі свідчать про відтік капіталу з одного виду бізнесу в іншій.

Головною метою управління основним капіталом є підвищення його віддачі. Це передбачає формування інвестиційної політики в частині інвестицій в основні фонди (у формі нового будівництва, реконструкції, розширення виробництва, модернізації основних фондів, а також заміни застарілих об'єктів на нові) і інвестицій у довгострокові цінні папери (у формі участі в капіталі інших організацій, надання довгострокових позик, вкладень у боргові цінні папери). Управління основним капіталом містить у собі також визначення джерел фінансування капіталу.

Аналіз необоротних активів здійснюється у двох напрямках:

1) дослідження якісних і структурних змін у складі необоротних активів підприємства;

2) розрахунок і оцінка рівнів і динаміки відносних показників, що характеризують ефективність використання основного капіталу підприємства, розміщеного у необоротних активах: основних засобах, нематеріальних активах і довгострокових фінансових вкладеннях.

Показники другого напрямку аналізу можуть бути підрозділені на дві групи: коефіцієнти руху і стану необоротних активів і коефіцієнти ефективності використання основного капіталу і інвестиційної активності.

Ці коефіцієнти розраховуються для всіх видів необоротних активів, крім капітальних вкладень і інших необоротних активів.

Найбільше часто оцінка руху і стану здійснюється по такому виду необоротних активів, як основні засоби. Для її проведення використовують показники:

- коефіцієнт надходження, що характеризує частку введених в експлуатацію основних засобів у загальній вартості основного капіталу на кінець періоду, а також ступінь його відновлення;
- коефіцієнт вибуття, що характеризує частку основних засобів, що вибули, у загальній вартості основного капіталу на початок аналізованого періоду;
- коефіцієнт приросту, що характеризує відношення зміни вартості основних фондів відносно їх вартості на початок періоду.

До показників стану відносяться:

- коефіцієнт зносу;
- коефіцієнт придатності;
- коефіцієнт реальної вартості основних засобів.

Для характеристики використання необоротних активів застосовують систему коефіцієнтів, які можуть бути обчислені як для основних засобів, так і для нематеріальних активів.

3.8. Аналіз руху основних засобів в системі податкового планування та контролю

Управлінські рішення про рух (надходженні й вибуття) об'єктів основних засобів повинні бути доцільними з точки зору трьох взаємозалежних аспектів фінансово-господарської діяльності підприємства – платника податку:

- по-перше, вони повинні впливати на кінцевий фінансовий результат, а саме на прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати податків (чистий прибуток);
- по-друге, такі рішення повинні позитивно впливати на майнове положення підприємства-платника податку;
- по-третє, бути раціональними в частині податкових наслідків, тобто впливу на загальну суму податків, що нараховують і податків, що сплачують.

Рішення про надходження і вибуття основних засобів досить різноманітні і стосуються різних видів господарських операцій: придбання основних засобів за плату, їх безоплатне одержання, продаж основних засобів, передача в рахунок внеску в статутний капітал дочірніх підприємств, списання об'єктів основних засобів і т. ін. Прийняття обґрунтованих рішень про такі господарські операції повинне базуватися на розумінні ролі основних засобів у складі майна підприємства, а також характеру їх впливу на фінансовий стан і результати діяльності.

Механізм ухвалення рішення про доцільність надходження або вибуття необоротних активів повинен включати ряд наступних дій:

- 1) оцінити, яким чином дана господарська операція відображається в реєстрах бухгалтерського й податкового обліку;

2) проаналізувати вплив даної операції на структуру балансу і динаміку його валюти;

3) спрогнозувати на основі абсолютних або відносних показників ліквідності, як дана операція відіб'ється на платоспроможності і фінансовій стійкості підприємства;

4) розглянути потенційний вплив на зміну ділової активності планованих господарських операцій на основі показників рентабельності і оборотності;

5) виявити вплив даної господарської операції на формування податкових баз і обчислити суми податків:

– результат безпосереднього впливу самої господарської операції в короткостроковій перспективі;

– результат опосередкованого впливу господарської операції в довгостроковій перспективі;

6) визначити обчислені впливи за рік (при високому рівні інфляції з урахуванням теорії дисконтування);

7) прийняти обґрунтоване управлінське рішення, базуючись на оцінці перерахованих факторів.

Застосування такого механізму ухвалення рішення про доцільність господарських операцій по надходженню і вибуттю основних засобів дозволить зробити прийняте управлінське рішення більше обґрунтованим.

3.9. Аналіз ефективності фінансових вкладень

При оцінці ефективності фінансових вкладень здійснюється, як правило, оцінка доцільності фінансової операції (операції ануїтету (англ. – щорічний платіж)), що припускає щорічний внесок коштів заради нагромадження певної суми в майбутньому. Прикладом ануїтету можуть служити регулярні рентні платежі за користування зданою в оренду земельною ділянкою.

Розрахунок майбутньої вартості ануїтету можна зобразити у вигляді формули:

$$FVAn = \sum_{t=1}^{n} PMTt \cdot (1 + k)^{n-t} ,$$

де $FVAn$ – майбутня вартість ануїтету;

$PMTt$ – платіж, що здійснюється наприкінці періоду;

k – рівень доходу;

n – число періодів, протягом яких отримують дохід.

Дану формулу можна спростити й представити у вигляді:

$$FVAn = PMTt \cdot FVA_{1n,k} ,$$

де $FVA_{1n,k}$ – майбутня вартість ануїтету в 1 гривню наприкінці кожного періоду одержання доходів протягом n періодів і при ставці

процентного доходу на рівні k , що розраховується по формулі:

$$FVA_{1n,k} = [(1+k)^n - 1] \div k ,$$

Такий ануїтет називають стандартним і його значення можна розрахувати за допомогою калькулятора або спеціальних таблиць, де представлена майбутня вартість ануїтету в 1 грн. у році n при ставці відсотка k .

Зворотне завдання визначення поточного ануїтету визначається в оцінці майбутніх грошових надходжень з позиції сучасного моменту. Формула розрахунку поточного ануїтету має вигляд:

$$PVA_{1n,k} = \sum_{t=1}^n \frac{PMT_t}{(1+k)^t} ,$$

де PMT_t – майбутній платіж наприкінці періоду t ;

k – необхідна норма прибутковості по інвестиціях;

n – число періодів, протягом яких у майбутньому надійдуть доходи від інвестицій.

Дану формулу можна спростити і представити в наступному виді:

$$PVA_n = PMT \cdot PVA_{1n,k}$$

$$\text{де } PVA_{1n,k} = [1 - (1+k)^{-n}] \div k$$

k – поточна (сучасна) вартість ануїтету вартістю в 1 гривню наприкінці кожного з n періодів при ставці прибутковості k (знаходиться по спеціальних таблицях).

Тема 4. Аналіз фінансового стану господарюючого суб'єкта з урахуванням оподаткування

4.1. Основні фактори, що визначають фінансовий стан підприємства та впливають на його платоспроможність по податковим розрахункам

Фінансовий стан підприємства характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів підприємства.

Фактори, що визначають фінансовий стан підприємства, поділяються на:

1) зовнішні фактори, які не залежать від діяльності підприємства, але кількісно визначають рівень використання виробничих і фінансових ресурсів (наприклад, податкова система; митна політика, рівень банківських відсотків, ціни на енергоносії й т. ін.);

2) внутрішні фактори, які визначають ефективність діяльності підприємства, є резервами поліпшення фінансового стану підприємства і підрозділяються на:

- екстенсивні, пов'язані із залученням додаткових ресурсів, збільшенням часу їх роботи, усуненням явних втрат ресурсів;
- інтенсивні, пов'язані з поліпшенням використання ресурсів, внаслідок прискорення оборотності обігових коштів,
- формування фінансових результатів, підвищення рентабельності продажу, організаційно-технічного рівня й т.д.

Всі зазначені фактори у тому чи іншому ступені впливають на платоспроможність підприємства по податковим розрахункам. При цьому, найбільше значення мають саме внутрішні фактори, за результатами аналізу яких можливо здійснити оперативні управлінські рішення з гармонізації податкових розрахунків.

Метою аналізу факторів, що впливають на фінансовий стан підприємства, є виявлення резервів його поліпшення і забезпечення можливості нарощування власного капіталу.

Основними напрямками поліпшення фінансового стану є:

- 1) підвищення прибутковості, рентабельності підприємства;
- 2) удосконалення структури необоротних і оборотних активів з метою підвищення їх віддачі і прискорення оборотності;
- 3) удосконалення структури джерел фінансування з метою забезпечення підприємства стабільними і дешевими джерелами.

Джерелами аналізу фінансового стану для зовнішніх користувачів служить бухгалтерська звітність. Для внутрішніх користувачів поряд з бухгалтерською звітністю використовуються дані поточної звітності, бухгалтерського фінансового і управлінського обліку, статистичні дані, дані бізнес-планування.

Фінансовий стан характеризується складом і розміщенням засобів, структурою джерел, оборотністю капіталу, платоспроможністю, ринковою стійкістю. Тому для аналізу фінансового стану фінансові коефіцієнти по економічному змісту можуть бути підрозділені на наступні групи показників: показники ринкової стійкості; показники ліквідності і платоспроможності; показники ділової активності; показники рентабельності і прибутковості.

4.2. Сутність ліквідності. Аналіз балансу

Методологічною основою аналізу бухгалтерського балансу служить теорія ліквідності, в рамках якої виділяють наступні поняття, що характеризують ліквідність: ліквідність активів, ліквідність балансу, ліквідність підприємства.

Ліквідність активів означає здатність цінностей перетворюватися в гроші. Ліквідність можна розглядати із двох сторін: як час, необхідний для продажу активу, і як суму, виручену від продажу активу.

Ліквідність балансу визначається як ступінь покриття зобов'язань активами, строк перетворення яких у грошову форму відповідає строку погашення зобов'язань.

Ліквідність підприємства – це його здатність перетворювати свої активи в гроші для покриття всіх необхідних платежів по мірі настання їх строку.

Таблиця 4.1

Групування активів і пасивів, що використовується при оцінці ліквідності балансу

Група	Пояснення
A1 – найбільш ліквідні активи	Грошові кошти, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції
A2 – активи, що швидко реалізуються	Короткострокова дебіторська заборгованість
A3 – активи, що повільно реалізуються	Статті розділів II, III активу балансу “Оборотні активи”, “Витрати майбутніх періодів” за винятком A2 і A1
A4 – активи, що важко реалізуються	Необоротні активи, що відносяться до тих, що важко реалізуються
П1 – найбільш термінові зобов’язання	Поточні зобов’язання та доходи майбутніх періодів
П2 – короткострокові пасиви	Короткострокові кредити банку
П3 – довгострокові пасиви	Довгострокові кредити і позикові засоби, доходи майбутніх періодів, резерви майбутніх витрат і платежів
П4 – постійні (стійкі) пасиви	Статті розділу I пасиву балансу “Власний капітал”

У процесі проведення оцінки фінансового стану підприємства, як правило, використовують підхід, заснований на ліквідності балансу. Завдання аналізу ліквідності балансу – оцінка кредитоспроможності підприємства, тобто його здатності вчасно і повністю розраховуватися по всіх своїх зобов’язаннях, у тому числі і податкових.

Грунтуючись на теорії ліквідності, аналіз балансу може проводитися такими способами:

- 1) аналіз безпосередньо по балансу без попередньої зміни складу балансових статей (експрес-аналіз фінансового стану);
- 2) побудова порівняльного аналітичного балансу шляхом агрегування деяких однорідних по складу елементів балансових статей;
- 3) аналіз балансу при проведенні попереднього коригування балансу на індекс інфляції з наступним агрегуванням статей у необхідних аналітичних розрізах.

В цілому аналіз фінансового стану підприємства – платника податку можна представити у вигляді наступних етапів.

1. “Читання звітності”. Являє собою перегляд статей балансу з метою виявлення критичних статей і негативних моментів. Даний етап є попередньою оцінкою фінансового стану підприємства.
2. “Вертикальний (структурний) аналіз звітності”. Розраховується питома вага окремих статей активу і пасиву балансу до підсумку балансу або до підсумку розділу балансу. Застосування вертикального аналізу дозволяє визначити, чи відповідає структура балансу його галузевої приналежності.
3. “Горизонтальний аналіз”. Здійснюється порівняння кожної позиції

звітності з відповідними даними попереднього періоду.

4. “Розрахунок фінансових коефіцієнтів”. Дозволяє встановити певні економічні взаємозв’язки між статтями звітності і оцінити їх вплив на фінансовий стан підприємства.

5. “Факторний аналіз”. Здійснюється аналіз впливу окремих факторів (причин) на результативний показник.

6. “Трендовий аналіз”. Здійснюється порівняння кожної позиції звітності з відповідними позиціями попередніх періодів і визначення тренда, тобто основної тенденції динаміки показника, очищеної від випадкових впливів і індивідуальних особливостей окремих періодів. За допомогою тренду формуються можливі значення показників у майбутньому, а отже, ведеться перспективний, прогнозний аналіз.

4.3. Аналіз ліквідності підприємства як основа виявлення поточної та середньострокової платоспроможності

Платоспроможність означає наявність на підприємстві коштів і їх еквівалентів, достатніх для розрахунків по кредиторській заборгованості, що вимагає негайного погашення. До такої заборгованості належить і певна частина податкових платежів підприємства. У більш широкому змісті платоспроможність – це наявність активів, достатніх для погашення зобов’язань і ведення господарської діяльності.

Принципова відмінність ліквідності від платоспроможності полягає в тому, що показники ліквідності можуть характеризувати фінансове становище як цілком задовільне, однак ця оцінка може бути помилковою відносно платоспроможності. Неплатоспроможність може бути як випадковою, тимчасовою, так і тривалою, хронічною. Причинами її є недостатня забезпеченість фінансовими ресурсами, нераціональна структура оборотних коштів, зниження обсягів реалізації продукції, несвоєчасне надходження платежів від контрагентів та ін.

Основними критеріями оцінки платоспроможності є: наявність у достатньому обсязі засобів на розрахунковому рахунку; відсутність простроченої кредиторської заборгованості і непогашених у строк кредитів і позик; повне перерахування податкових платежів.

Показники, що використовуються при оцінці фінансового стану поділяються на три групи: показники фінансової стійкості, показники середньострокової ліквідності й показники платоспроможності підприємства.

Різні показники ліквідності дають характеристику фінансового стану підприємства при різному ступені обліку ліквідності засобів, а також відповідають інтересам зовнішніх користувачів аналітичної інформації, одним із яких є аналітик в системі оподаткування.

З позиції аналітика важливо провести аналіз стану планування платоспроможності (тобто наявність критеріїв оцінки цього стану), стану системи бухгалтерського обліку, що дозволяє оперативно виявляти відхилення

від критеріальних значень платоспроможності.

4.4. Аналіз фінансової стійкості як основа виявлення довгострокової платоспроможності

Фінансова стійкість підприємства визначає довгострокову (на відміну від ліквідності) стабільність. Вона залежить від кредиторів і інвесторів і визначається співвідношенням “власний капітал – позикові засоби”.

Наявність значних зобов'язань, не повністю покритих власним ліквідним капіталом, створює передумови банкрутства, якщо кілька великих кредиторів одночасно зажадають повернення своїх коштів. Однак залучення позикових засобів дозволяє істотно підвищити прибутковість власного капіталу. Тому при аналізі фінансової стійкості варто розглядати систему показників, що відображають ризик і прибутковість підприємства в перспективі.

Способи оцінки фінансової стійкості можна представити у виді наступного угруповання.

1. Використання найпростіших співвідношень.
2. Використання абсолютних показників фінансової стійкості, заснованих на абсолютному порівнянні величини запасів і витрат підприємства з різними джерелами фінансування.
3. Коефіцієнтний спосіб.

При діагностиці фінансової стійкості необхідно оцінити фінансовий стан на довгострокову перспективу. При цьому необхідно охарактеризувати структуру джерел засобів, ступінь залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування, тобто від зовнішніх інвесторів і кредиторів, динаміку інвестицій у попередні роки й на перспективу з визначенням ефективності цих інвестицій.

Оцінка фінансової стійкості підприємства дозволяє аналітику проаналізувати його здатність відповідати за своїми обов'язками в перспективі. Це необхідно для прийняття рішень про податкову оптимізацію, тому що стає зрозуміла ступінь її необхідності, а також виявляються проблемні моменти в управлінні майном і капіталом підприємства.

4.5. Аналіз структури пасивів в забезпеченні фінансової стійкості підприємства, показники, що її характеризують

В процесі оцінки фінансової стійкості необхідно проаналізувати структуру пасивів підприємства. Оцінити структуру пасивів підприємства можна за допомогою абсолютного і відносного порівняння.

Коефіцієнтний метод аналізу структури пасивів з метою забезпечення фінансової стійкості підприємства звичайно здійснюється на основі коефіцієнтів:

- Коефіцієнт капіталізації (показує, скільки позикових засобів

- підприємство залучило на 1 гривню вкладених в активи власних засобів);
- Коефіцієнт забезпеченості власними джерелами (показує, яка частина оборотних активів фінансується за рахунок власних джерел);
  - Коефіцієнт фінансової незалежності (показує питому вагу власних засобів у загальній сумі джерел фінансування);
  - Коефіцієнт фінансування (показує, яка частина діяльності фінансується за рахунок власних коштів, а яка – за рахунок позикових);
  - Коефіцієнт фінансової стійкості (показує, яка частина активів фінансується за рахунок стійких джерел).

4.6. Особливості аналізу неплатоспроможних підприємств та методи прогнозування можливого банкрутства

Рекомендації аналітику з питань оподаткування щодо аналізу неплатоспроможних організацій і методів прогнозування можливого банкрутства:

- 1) групувати активи по ступеню (класам) ліквідності, а пасиви – по ступеню терміновості погашення, а потім порівнювати відповідні групи активів і пасивів між собою;
- 2) розраховувати коефіцієнти ліквідності в динаміці;
- 3) розраховувати тривалість (інтервал) самофінансування, у якого в чисельнику будуть кошти, що швидко реалізуються, цінні папери і рахунки до одержання, а в знаменнику – собівартість реалізованої продукції та інші витрати за мінусом амортизації. Даний показник визначає період, протягом якого підприємство зможе спокійно функціонувати і оплачувати рахунки, навіть під час відсутності надходжень коштів на його рахунок від реалізації продукції в поточному періоді;
- 4) доповнювати оцінку ймовірності банкрутства розрахунком коефіцієнтів оборотності.

4.7. Аналіз впливу політики управління майном та капіталом підприємства на його платоспроможність та на величину податкових платежів

Між політикою управління майном і капіталом підприємства і його здатністю вчасно відповідати за податковими зобов'язаннями існує залежність, що носить досить суперечливий характер. Висока ефективність управління активами і пасивами пов'язана з активною політикою управління залишками коштів. Тому, з погляду короткострокової перспективи, вони можуть вступати в протиріччя, суть якого полягає в тім, що висока ділова активність має на увазі мінімальний рівень залишків коштів, у той же час із метою збереження

платоспроможності їх розмір повинен бути достатнім. З погляду середньострокової і довгострокової перспектив відразу стає ясно, що без ефективного управління майном і капіталом підприємства не може формуватися достатній рівень грошового потоку для погашення своїх зобов'язань, у тому числі перед державою по податках. Якщо навіть споконвічний фінансовий стан підприємства цілком задовільний, але воно недостатньо ефективно управляє майном і капіталом, відбувається поступове їх зменшення, що також знижує можливості подальшого розвитку.

Найважливішим інструментом політики управління платоспроможністю є складання платіжного календаря. Платіжний календар, розробляється на підприємстві в різноманітних варіантах, та є найефективнішим і надійним інструментом оперативного управління його грошовими потоками. Він дозволяє вирішувати наступні основні завдання:

- звести прогнозні варіанти плану надходження і витрачання коштів “оптимістичний”, “реалістичний”, “песимістичний”) до одного реального завдання по формуванню грошових потоків підприємства в рамках одного місяця;
- у максимально можливому ступені синхронізувати позитивний і негативний грошові потоки, підвищивши тим самим ефективність грошового обігу підприємства;
- забезпечити пріоритетність платежів підприємства за критерієм їх впливу на кінцеві результати фінансової діяльності;
- у максимальному ступені забезпечити необхідну абсолютну ліквідність грошового потоку підприємства, тобто його платоспроможність у рамках короткострокового періоду;
- включити управління грошовими потоками в систему оперативного контролінгу (а відповідно і поточного моніторингу) фінансової діяльності підприємства.

Основною метою розробки платіжного календаря (у всіх варіантах) є встановлення конкретних строків надходження коштів і платежів підприємства і їх доведення до конкретних виконавців у формі планових завдань.

Найпоширенішою формою платіжного календаря, що використовується в процесі оперативного планування грошових потоків є:

- графік майбутніх платежів;
- графік майбутніх надходжень коштів.

Однак якщо планований вид грошового потоку носить однобічний характер (тільки позитивний або тільки негативний), платіжний календар розробляється у формі одного відповідного розділу.

Часовий графік платежів диференціюється в платіжному календарі звичайно в щоденному розрізі, хоча окремі види цього планового документа можуть мати і іншу періодичність щотижневу, щодакдану та ін.

Найбільшу важливість для аналітика з питань оподаткування має наявність на підприємстві податкового платіжного календаря. Цей плановий

документ розробляється по підприємству в цілому і містить звичайно тільки один розділ – графік податкових платежів. У складі податкового платіжного календаря відображаються суми всіх видів податків, зборів і інших платежів, що перераховують підприємством в бюджети всіх рівнів і в позабюджетні фонди. Календарною датою сплати може бути як будь-яка дата, що передує встановленому строку перерахування податкових платежів кожного виду, так і останній день установленого строку.

4.8. Основні напрямки аналізу фінансового стану підприємства в системі оподаткування

Аналіз фінансового стану є важливим аспектом зниження невизначеності економічної інформації при прийнятті рішень в області податкової оптимізації. У процесі діагностики цієї або іншої характеристики фінансового стану аналітик, що здійснює пошук шляхів гармонізації оподаткування, насамперед повинен виявити причини, що ініціювали низький рівень або негативну динаміку, для того щоб сформулювати пропозиції по поліпшенню цієї характеристики в майбутньому, для повного і своєчасного внесення в бюджет податкових платежів. При цьому податкові зобов'язання підприємства варто розглядати не просто, як вид кредиторської заборгованості, що ускладнює фінансовий стан, а як невід'ємну частину його фінансових відносин з державою по виконанню заснованих на нормах податкового права зобов'язань. Тому при оцінці фінансового стану необхідно звернути увагу на можливість і доцільність реалізації названого аспекту діяльності підприємства і створення для її правомірного і своєчасного здійснення належних умов.

З урахуванням тимчасової деталізації досліджуваних параметрів, аналіз фінансового стану, проведений податковим аналітиком, може бути деталізований на три види: ретроспективний, оперативний і предикативний (прогнозний).

У результаті проведення ретроспективного аналізу виявляються фактори, що впливали на параметри оподаткування в минулому, для того щоб:

- по-перше, екстраполюючи виявлені тенденції на майбутнє, оцінити, яким може стати стан цих параметрів надалі;
- по-друге, виявити резерви, які можуть бути використані для поліпшення фінансового стану підприємства.

Оперативний аналіз дозволить оцінити наслідки запланованих поточних рішень і внести належні коригування в здійснювані дії в області впливу на параметри оподаткування, для того щоб намічені управлінські дії не тільки вплинули на їх стан, але і позитивним чином відбилися на фінансовому стані підприємства.

Проведення прогнозного аналізу є необхідним елементом податкового планування, що є досить інформаційно ємною процедурою, що вимагає великої кількості аналітичних даних, що дозволяють приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Проведення кожного з трьох перерахованих видів аналізу (ретроспективного, оперативного і прогнозного) дозволить прийняти рішення в області впливу на параметри оподаткування підприємства більше обґрунтованими і, як наслідок, більше ефективними. У діяльності податкового аналітика, спрямованої на гармонізацію параметрів оподаткування підприємства і поліпшення його фінансового стану, за допомогою методів економічного аналізу можуть вирішуватися наступні завдання:

1. Організація ефективної моделі податкового обліку у взаємозв'язку з прийнятою на підприємстві системою бухгалтерського обліку.
2. Вибір варіантів облікової податкової політики на черговий податковий період.
3. Аналіз можливості вивчення обраної схеми оптимізації оподаткування.

Ухвалюючи рішення щодо вибору інструментів впливу на сукупність параметрів оподаткування, не можна забувати про те, що податки вторинні стосовно самої господарської діяльності, тобто в певному змісті є її похідними. Тому, розглядаючи способи впливу на сукупність параметрів оподаткування, необхідно враховувати, з одного боку, їх вплив на фінансово-господарську діяльність підприємства, а з іншого боку – дотримання інтересів держави по формуванню його податкових доходів. Тільки враховуючи обидві сторони питання підхід буде відповідати знаходженню балансу інтересів держави і платника податків, тобто їх гармонізації.

5. ЗМІСТ ТА ЗАВДАННЯ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ

5.1. РОЗПОДІЛ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ

№ лаб. роботи	№ заняття	Зміст лабораторних робіт	К-ть год.
1	1, 2	Факторний аналіз в прийнятті управлінських рішень в системі оподаткування. Показники аналізу податкових ризиків	8
2	3, 4	Аналіз формування фінансового результату з урахування податкових платежів	8
3	5, 6	Оцінка використання капіталу в податковому плануванні та контролі господарюючого суб'єкту	8
4	7, 8	Аналіз фінансового стану підприємства з урахуванням оподаткування	8
		Всього годин	32
Усього годин 32 / 0,5 кредита ECTS			

5.2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 1

Факторний аналіз в прийнятті управлінських рішень в системі оподаткування. Показники аналізу податкових ризиків

Завдання 1

Податкова база (грошова оцінка) по податку на землю та його ставка набули таких змін (див. табл. 1.1.)

Визначити який вплив на зміну суми податку на землю здійснили кожний з факторів: зміна податкової бази (грошової оцінки) та зміна ставки податку.

Порядок розрахунку:

1. Визначити величину податку на землю до змін та після змін.
2. Визначити загальну зміну суми податку.
3. Визначити вплив на зміну суми податку зміни ставки податку.
4. Визначити вплив на зміну суми податку зміни податкової бази (грошової оцінки).
5. Зробити перевірку.
6. Надати висновки.

Таблиця 1.1.

Вихідні дані для аналізу впливу на зміну суми податку на землю

Варіант	Податкова база (грошова оцінка) по податку на землю (грн.)		Ставка податку на землю, %	
	До зміни	Після зміни	До зміни	Після зміни
1	15000	12000	2,0	2,2
2	10000	7000	1,9	2,0
3	12000	13000	1,7	2,0
4	9000	8000	1,5	2,2
5	11000	15000	1,3	1,0
6	19000	17000	1,1	1,0
7	12000	9000	0,9	1,0
8	6000	9000	0,7	2,0
9	16000	20000	0,5	1,0
10	15000	10000	2,1	1,0
11	20000	22000	2,3	2,5
12	19000	11000	2,5	2,3
13	19000	28000	2,7	2,3
14	18000	14000	2,9	3,0
15	21000	20000	2,0	2,5
16	23000	22000	1,8	1,6
17	25000	26000	1,6	1,8
18	27000	29000	1,4	1,2

19	29000	30000	1,2	1,4
20	26000	25000	1,0	0,8
21	28000	23000	0,8	1,0
22	24000	22000	0,6	0,1
23	22000	20000	0,4	0,8
24	20000	15000	0,2	0,1
25	28000	17000	0,1	0,8
26	18000	19000	0,9	1,0
27	16000	10000	1,7	1,8
28	17000	11000	1,0	1,5
29	19000	20000	1,9	2,2
30	11000	23000	2,9	3,0

Завдання 2

Визначити найбільш вигідний та безпечний варіант проведення податкової оптимізації на основі наступних вихідних даних (див. табл. 1.2).

Ймовірність застосування штрафних санкцій податковими органами оцінюється експертом для варіанту “А” – в 10%, для варіанту “Б” – 20%.

Таблиця 1.2.

Вихідні дані для аналізу проведення податкової оптимізації

Варіант	Величина податку до проведення оптимізації	Величина податку може бути зменшена	
		По варіанту оптимізації “А”	По варіанту оптимізації “Б”
1	15000	12000	10000
2	10000	7000	6000
3	12000	11000	10500
4	9000	8000	7000
5	11000	10000	9000
6	19000	17000	16000
7	12000	9000	10000
8	6000	5000	4000
9	16000	10000	14000
10	15000	10000	13000
11	20000	19000	18000
12	19000	11000	15000
13	19000	18000	17000
14	18000	14000	16000
15	21000	20000	19000
16	23000	22000	20000
17	25000	22000	23000
18	27000	25000	22000
19	29000	20000	25000
20	26000	25000	21000
21	28000	23000	15000
22	24000	22000	20000
23	22000	20000	19000
24	20000	15000	17000

25	28000	17000	20000
26	18000	17000	15000
27	16000	10000	12000
28	17000	11000	14000
29	19000	10000	12000
30	11000	10000	7000

Порядок розрахунків:

1. Визначити прогнозу середню доходність проведення оптимізації для варіантів “А” і “Б” (математичне очікування) за формулою:

$$X_{\text{ср}} = (L_i * (N_i - O_i))$$

i – число податків, величина яких змінюється внаслідок податкової оптимізації;

N_i – сума i -го податку до оптимізації;

O_i – сума i -го податку після оптимізації;

L_i – ймовірність позитивного результату (відсутність штрафних санкцій по i -му податку).

2. Визначити ризик операції податкової оптимізації (середньоквадратичне відхилення дійсного значення випадкової величини від її найбільш очікуваного значення) за формулою:

$$\Delta = \sqrt{(X_i - X_{\text{ср}})^2 * P_i}$$

i – кількість податків, що оптимізуються;

X_i – сума зниження величини податку в результаті оптимізації;

$X_{\text{ср}}$ – середню доходність операції податкової оптимізації;

P_i – ймовірність застосування штрафних санкцій по i -му податку.

3. Зробити висновки найбільш привабливого варіанту з точки зору доходності та з точки зору ризику.

4. Розрахувати коефіцієнт варіації та зіставити його значення для варіантів “А” і “Б” за формулою:

$$V = \frac{\Delta}{X_{\text{ср}}}$$

5. Зробити висновок про доречність застосування одного з двох запропонованих варіантів впливу на параметри оподаткування.

Завдання 3

Проаналізувати доречність дій по податковій оптимізації на основі наступних даних (див. табл. 1.3):

Таблиця 1.3.

Вихідні дані для розрахунку величини податку на прибуток підприємства до і після проведення оптимізації

Варіант	Величина валового доходу для обчислення податку на прибуток підприємства, тис. грн.	Величина валових витрат, тис. грн.		Вартість заходів по податковій оптимізації, тис. грн.	Оціночна величина ризику, тис. грн.
		До проведення оптимізації	Після проведення оптимізації		
1	40	30	26	40	0,6
2	60	40	44	60	0,9
3	20	14	16	20	0,1
4	30	26	20	30	0,2
5	10	2	4	10	0,05
6	100	40	45	100	1,0
7	90	67	60	90	1,1
8	40	26	30	40	0,8
9	70	45	50	70	0,9
10	30	22	26	30	0,2
11	20	16	10	20	0,05
12	33	16	15	33	0,3
13	45	20	25	45	0,8
14	48	28	26	48	0,6
15	50	30	29	50	0,9

Продовження табл. 1.3.

Варіант	Величина валового доходу для обчислення податку на прибуток підприємства, тис. грн.	Величина валових витрат, тис. грн.		Вартість заходів по податковій оптимізації, тис. грн.	Оціночна величина ризику, тис. грн.
		До проведення оптимізації	Після проведення оптимізації		
16	60	40	35	60	1,2
17	77	40	50	77	1,4
18	89	50	60	89	1,5
19	90	60	66	90	2,0
20	54	44	34	54	1,5
21	72	40	41	72	1,9
22	89	70	59	89	2,1
23	71	49	39	71	1,8
24	25	20	15	25	0,3
25	92	50	33	92	2,5
26	33	14	10	33	0,4
27	44	22	20	44	0,6
28	68	30	33	68	1,6
29	97	40	42	97	3,0
30	99	46	50	99	3,8

Порядок розрахунків:

1. Розрахувати величину оподаткованого прибутку до і після проведення оптимізації.
2. Визначити величину податку на прибуток підприємства до і після проведення оптимізації.
3. Здійснити розрахунок критерію для проведення операції з оптимізації та оцінити його виконання для даного випадку за формулою:

$$Цз + Нопт + Р < Нзв$$

Цз – вартість заходів з податкової оптимізації;

Нопт – величина податкових платежів після мінімізації;

Нзв – податкові платежі в звичайному режимі;

Р – ризики податкової мінімізації (вартісний вираз).

(Якщо критерій виконується, то проведення операції податкової оптимізації є доречним)

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 2

Аналіз формування фінансового результату з урахування податкових платежів

Вихідні дані: ф. 1 “Баланс підприємства”, ф. 2 “Звіт про фінансові результати”.

Завдання 1

Проаналізувати кількісний вплив сукупності факторів на зміну виручки (доходу) від реалізації продукції, валового прибутку, прибутку до оподаткування та чистого прибутку. Звести дані в таблицю (див. табл. 2.1).

Порядок проведення аналізу:

1. Проаналізувати як змінилася величина валового прибутку (збитку) від основної діяльності, що на це вплинуло і в якому розмірі.
2. Проаналізувати як змінилася величина прибутку до оподаткування, що на це вплинуло і в якому розмірі.
3. Проаналізувати як змінилася величина чистого прибутку, що на це вплинуло і в якому розмірі.

Таблиця 2.1.

Аналіз факторів формування фінансового результату, тис. грн.

№ з / п	Показники	За попередній період	За звітний період	Абсолютне відхилення
1.	Дохід (виручка) від реалізації			
2.	Податок на додану вартість			
3.	Чистий дохід (виручка) від реалізації (п. 1 – п. 2)			
4.	Собівартість реалізованої продукції			
5.	Валовий прибуток (збиток) від			

	основної діяльності (п. 3 – п. 4)			
6.	Адміністративні витрати			
7.	Інші доходи та витрати (+, –)			
8.	Фінансові результати до оподаткування (п. 5 – п. 6 ± п. 7)			
9.	Податок на прибуток			
10.	Чистий прибуток (збиток) (п. 8 – п. 9)			

Завдання 2

Вихідні дані: підприємство – ВАТ “Корона” та його показники прибутку за 2006-2007 роки.

Прибуток до оподаткування в 2006 році склав – ... (див табл. 2.2). На 2007 рік прибуток до оподаткування запланований – ... (див табл. 2.2). Оподатковуваний прибуток (згідно даних податкового обліку) в 2006 році – ... (див табл. 2.2). У 2007 році планується оподатковуваного прибутку (згідно даних податкового обліку) – ... (див табл. 2.2).

Провести аналіз планової абсолютної та відносної динаміки показників прибутку підприємства (згідно бухгалтерського та податкового обліку). Результати розрахунків занести в таблицю (табл. 2.3). Зробити висновки.

Таблиця 2.2.

Показники прибутку по ВАТ “Корона”, тис. грн.

Варіант	Прибуток до оподаткування		Оподатковуваний прибуток (згідно даних податкового обліку)	
	2006 р. (факт)	2007 р. (план)	2006 р. (факт)	2007 р. (план)
1	15000	22000	12000	10000
2	10000	17000	7000	6000
3	12000	13000	11000	10500
4	9000	18000	8000	7000
5	11000	15000	10000	9000
6	19000	27000	17000	16000
7	12000	19000	9000	10000
8	6000	9000	5000	4000
9	16000	20000	10000	14000
10	15000	20000	10000	13000
11	20000	22000	19000	18000
12	19000	31000	11000	15000
13	19000	28000	18000	17000
14	18000	24000	14000	16000
15	21000	29000	20000	19000
16	23000	27000	22000	20000
17	25000	26000	22000	23000
18	27000	29000	25000	22000
19	29000	30000	20000	25000
20	26000	35000	25000	21000
21	28000	33000	23000	15000
22	24000	32000	22000	20000

23	22000	30000	20000	19000
24	20000	25000	15000	17000
25	28000	37000	17000	20000
26	18000	29000	17000	15000
27	16000	30000	10000	12000
28	17000	21000	11000	14000
29	19000	20000	10000	12000
30	11000	23000	10000	7000

Завдання 3

Використовуючи факторний метод аналізу, вивчити вплив інфляційного росту цін на рівень нарахованого ПДВ (при ставці 20%). Відомо, що за попередній період виручка з урахуванням ПДВ складала – ... (див. табл. 2.4), в аналізованому періоді – ... (див. табл. 2.4). Ріст цін на продукцію підприємства за цей період склав – ... (див. табл. 2.4). Крім цього, мало місце збільшення обсягів виробництва та реалізації.

Порядок проведення розрахунків:

1. Визначити величину росту виручки в звітному періоді, всього – ΔB , тис. грн. В тому числі, по причині інфляції – $\Delta B_{\text{інф}}$; по причині росту обсягів реалізації – ΔB_r .
2. Визначити величину ПДВ за попередній період (ПДВ_{баз}) та за звітний період (ПДВ_{звіт}).
3. Розрахувати зміну величини ПДВ: по причині інфляції ($\Delta \text{ПДВ}_{\text{інф}}$) та у зв'язку з ростом обсягів реалізації ($\Delta \text{ПДВ}_r$).
4. Зробити висновки.

Таблиця 2.3.

Аналіз динаміки показників прибутку за 2006-2007 рр.

Характеристики показників		Значення показника, тис. грн.		Зміна показників		
Найменування показника	Умов. Позначення	За 2006 рік (факт)	За 2007 рік (план)	Абсолютне відхилення, тис. грн. (р. 4 – р. 3)	Темп росту, (р. 4 / р. 3)	Темп приросту, (р. 5 / р. 3)
1	2	3	4	5	6	7
1. Прибуток до оподаткування	ПДО					
2. Оподатковуваний прибуток (згідно даних податкового обліку)	ОП					
3. Ставка податку, %	Ст					
4. Сума податку (ОП* Ст)	П					
5. Чистий прибуток (ПДО – П)	ЧП					

Таблиця 2.4.

Вихідні дані щодо визначення впливу інфляційного
росту цін на рівень ПДВ, тис. грн.

Варіант	Виручка від реалізації продукції з урахуванням ПДВ		Ріст цін на продукцію
	За попередній період	За звітний періоді	
1	15000	22000	6
2	10000	17000	7
3	12000	13000	8
4	9000	18000	5
5	11000	15000	7
6	19000	27000	9
7	12000	19000	2,5
8	6000	9000	7
9	16000	20000	10
10	15000	20000	9
11	20000	22000	8
12	19000	31000	7
13	19000	28000	6
14	18000	24000	5
15	21000	29000	4
16	23000	27000	3
17	25000	26000	5
18	27000	29000	6
19	29000	30000	7
20	26000	35000	8
21	28000	33000	9
22	24000	32000	10
23	22000	30000	9
24	20000	25000	8
25	28000	37000	7
26	18000	29000	6
27	16000	30000	5
28	17000	21000	4
29	19000	20000	3
30	11000	23000	2

Завдання 4

Відомо, що величина фінансового прибутку до оподаткування та величина прибутку, що підлягає оподаткуванню згідно вимог податкового обліку за планом складають – ... та ... (див табл. 2.5). В результаті інфляції відбулася зміна цін на продукцію та сировину, що споживає підприємство, внаслідок чого прибуток до оподаткування у фінансовому обліку та прибуток, що підлягає оподаткуванню згідно вимог податкового законодавства, перевищили планове значення на – ... та ... (див. табл. 2.5.).

Таблиця 2.5.

**Вихідні дані щодо проведення оцінки впливу інфляції
зміну величини чистого прибутку**

Варіант	Показники за планом		% перевищення планового значення	
	Прибуток до оподаткування	Прибуток, що підлягає оподаткуванню згідно вимог податкового обліку	Прибуток до оподаткування	Прибуток, що підлягає оподаткуванню згідно вимог податкового обліку
1	15000	22000	12	10
2	10000	17000	7	6
3	12000	13000	11	10,5
4	9000	18000	8	7
5	11000	15000	10	9
6	19000	27000	17	16
7	12000	19000	9	7
8	6000	9000	5	4
9	16000	20000	10	8
10	15000	20000	10	4
11	20000	22000	19	18
12	19000	31000	11	9
13	19000	28000	18	17
14	18000	24000	14	11
15	21000	29000	20	19
16	23000	27000	22	20
17	25000	26000	22	16
18	27000	29000	25	22
19	29000	30000	20	13
20	26000	35000	25	21
21	28000	33000	23	15
22	24000	32000	22	20
23	22000	30000	20	19
24	20000	25000	15	10
25	28000	37000	17	12
26	18000	29000	17	15
27	16000	30000	10	8
28	17000	21000	11	5
29	19000	20000	10	6
30	11000	23000	10	7

Розрахувати наступні показники та зробити висновки:

1. Фактичну величину фінансового прибутку до оподаткування.
2. Фактичну величину прибутку, що підлягає оподаткуванню згідно вимог податкового обліку.
3. Планову та фактичну величину податку на прибуток.
4. Планову та фактичну величину чистого прибутку.
5. Зміну величини чистого прибутку внаслідок інфляції.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 3

Оцінка використання капіталу в податковому плануванні та контролі господарюючого суб'єкта

Завдання 1

Розрахувати зміну величини ПДВ по придбаним цінностям та залишку кредиторської заборгованості перед бюджетом по ПДВ та оцінити їх вплив на фінансовий стан підприємства на основі даних наведених в таблиці 3.1. Відомо, що податковий кредит по придбаним цінностям в звітному періоді враховується повністю.

Порядок проведення розрахунків:

1. Розрахувати суму нарахованого ПДВ за період.
2. Розрахувати суму ПДВ по придбаному товару за період.
3. Розрахувати суму кредиторської заборгованості (КЗ), що виникла, по ПДВ.
4. Розрахувати залишок КЗ по ПДВ на кінець періоду.
5. Розрахувати зміну залишку КЗ по ПДВ за період.
6. Розрахувати темп росту залишку КЗ по ПДВ за період.
7. Зробити висновки.

Таблиця 3.1.

Вихідні дані щодо розрахунку зміни величини ПДВ по придбаним цінностям та залишку кредиторської заборгованості перед бюджетом по ПДВ, тис. грн.

Варіант	Кредиторська заборгованість (КЗ) перед бюджетом по сплаті ПДВ на початок періоду	Виручка від реалізації продукції з урахуванням ПДВ за період	Придбано товарів з урахуванням ПДВ	Сплачено ПДВ на протязі періоду
1	150	580	290	35
2	100	500	250	25
3	120	450	225	30
4	90	300	150	25
5	110	330	165	35
6	190	470	235	55
7	120	360	180	30
8	60	390	195	15
9	160	420	210	40
10	150	750	375	35
11	200	1000	500	50
12	190	800	400	45
13	190	900	450	40
14	180	890	490	50
15	210	1100	550	55
16	230	1300	650	65
17	250	1250	625	75
18	270	1370	700	35

Продовження табл. 3.1.

Варіант	Кредиторська заборгованість (КЗ) перед бюджетом по сплаті ПДВ на початок періоду	Виручка від реалізації продукції з урахуванням ПДВ за період	Придбано товарів з урахуванням ПДВ	Сплачено ПДВ на протязі періоду
19	290	1500	800	45
20	260	1440	720	70
21	280	1580	750	80
22	240	1280	640	60
23	220	1360	700	55
24	200	1100	550	50
25	280	1590	750	70
26	180	980	500	40
27	160	900	450	40
28	170	990	500	45
29	190	790	400	45
30	110	550	225	25

Завдання 2

Розрахувати вплив зміни ставки ПДВ на зміну періоду обороту обігових активів підприємства (в днях) на основі даних наведених в таблиці 3.2. Відомо, що змін в структурі та цінах на реалізовану продукцію не було, а весь ПДВ по придбаним цінностям враховується у складі податкового кредиту. Крім того, в Проекті Податкового Кодексу планується зміна ставки ПДВ з 20% на 16%.

Порядок проведення розрахунків:

1. Розрахувати середньорічний залишок обігових засобів (без ПДВ по придбаним цінностям) за базовий період.
2. Розрахувати середньорічну величину податкового кредиту по придбаним цінностям в звітному періоді, розраховану при діючій ставці (20%).
3. Розрахувати середньорічну величину податкового кредиту по придбаним цінностям в звітному періоді, розраховану при плановій ставці (16%).
4. Розрахувати середньорічний залишок обігових засобів (без ПДВ по придбаним цінностям) за базовий період при плановій ставці (16%).
5. Розрахувати середній період обороту обігових засобів в звітному періоді за умови незмінності ставки (тобто не 16%, а 20%).
6. Розрахувати можливий середній період обороту обігових засобів в звітному періоді по причині зниження ставки по ПДВ.
7. Зробити висновки.

Таблиця 3.2.

Вихідні дані щодо розрахунку впливу зміни ставки ПДВ на зміну
періоду обороту обігових активів підприємства

Варіант	Виручка без ПДВ, тис. грн.		Ставка ПДВ, %		Сер. річний залишок оборотних засобів, тис. грн.		Податковий кредит по придбанам цінностям при діючій ставці на поч. пер.		Податковий кредит по придбанам цінностям при діючій ставці на кін. пер.	
	баз. пер.	звіт. пер.	діюча	план.	баз. пер.	звіт. пер.	баз. пер.	звіт. пер.	баз. пер.	звіт. пер.
1	15000	22000	20	16	7500	7800	1000	1200	1200	1300
2	10000	17000	20	16	5000	7000	800	1000	1000	1100
3	12000	13000	20	16	6000	6200	800	1200	1200	1300
4	9000	18000	20	16	4500	6000	600	800	800	900
5	11000	15000	20	16	5500	7500	900	1000	1000	1100
6	19000	27000	20	16	8500	10000	1200	1400	1400	1500
7	12000	19000	20	16	6000	10000	900	1200	1200	1300
8	6000	9000	20	16	3000	4500	500	700	700	800
9	16000	20000	20	16	8000	10000	1400	1600	1600	1700
10	15000	20000	20	16	7500	10000	1500	1700	1700	1800
11	20000	22000	20	16	10000	10500	1500	1800	1800	1900
12	19000	31000	20	16	8000	11000	1400	1700	1700	1800
13	19000	28000	20	16	10000	14000	1200	1300	1300	1500
14	18000	24000	20	16	9000	12000	1200	1350	1350	1550
15	21000	29000	20	16	10000	13000	1200	1400	1400	1600
16	23000	27000	20	16	11000	13000	1500	1700	1700	1800
17	25000	26000	20	16	12000	12500	1500	1800	1800	1900
18	27000	29000	20	16	10000	12000	1300	1500	1500	1700
19	29000	30000	20	16	14000	15000	1700	1900	1900	2000
20	26000	35000	20	16	13000	20000	1800	2000	2000	2100
21	28000	33000	20	16	14000	16000	1700	2000	2000	2200
22	24000	32000	20	16	12000	16000	1400	1600	1600	1800
23	22000	30000	20	16	11000	15000	1800	2000	2000	2300
24	20000	25000	20	16	10000	13000	1500	2000	2000	2100
25	28000	37000	20	16	14000	20000	2200	2500	2500	2700
26	18000	29000	20	16	9000	14000	1600	1800	1800	1900
27	16000	30000	20	16	13000	15000	2000	2300	2300	2500
28	17000	21000	20	16	13000	10000	1300	1500	1500	1700
29	19000	20000	20	16	11000	13000	1700	1900	1900	2100
30	11000	23000	20	16	5000	7000	900	1100	1100	1300

Завдання 3

Оцінити вплив ефективності податкової політики підприємства стосовно податкового кредиту. Відомо, що планується зміна ставки ПДВ в Проекті Податкового Кодексу з 20% на 16% в плановому періоді. Вихідні дані для проведення аналізу наведені в таблиці 3.3.

Порядок проведення розрахунків:

1. Розрахувати середньорічну величину податкового кредиту по придбаним цінностям в базисному періоді.
2. Розрахувати середньорічну величину податкового кредиту по придбаним цінностям в плановому періоді.
3. Виручку без ПДВ в базисному періоді.
4. Виручку без ПДВ в плановому періоді.
5. Середній строк відшкодування податкового кредиту по придбаним цінностям в базисному періоді.
6. Середній строк відшкодування податкового кредиту по придбаним цінностям в плановому періоді.
7. Зміну середнього строку відшкодування податкового кредиту по придбаним цінностям.
8. Зробити висновки.

Таблиця 3.3.

Вихідні дані щодо оцінки впливу ефективності податкової політики підприємства стосовно податкового кредиту, тис. грн.

Варіант	Виручка з урахуванням ПДВ, тис. грн.		Податковий кредит по придбаним цінностям		
	баз. пер.	план. пер.	на початок баз. пер.	на кінець баз. пер. (на початок план. пер.)	на кінець план. пер.
1	115000	122000	8200	8500	8900
2	110000	117000	7800	8000	8300
3	112000	113000	8000	8200	8500
4	119000	118000	8100	8200	8300
5	111000	115000	6900	7100	7400
6	119000	127000	8300	8600	9000
7	112000	119000	7900	8000	8100
8	116000	119000	7600	7900	8200
9	116000	210000	7700	8000	8500
10	115000	210000	8100	8500	8700
11	210000	212000	15000	16000	17000
12	119000	129000	8500	8700	9000
13	119000	128000	9000	9200	9400
14	118000	124000	9100	9200	9300
15	211000	229000	16000	17000	18000
16	213000	227000	16500	18000	19000
17	215000	226000	15350	16890	17800
18	217000	229000	16000	16500	19000
19	219000	230000	17000	18000	19500
20	216000	235000	16500	18000	19300
21	218000	233000	17000	19300	19500
22	214000	232000	16300	17300	18300
23	212000	230000	15600	17000	17500
24	210000	225000	16700	18000	19000

Продовження табл. 3.3.

Варіант	Виручка з урахуванням ПДВ, тис. грн.		Податковий кредит по придбаним цінностям		
	баз. пер.	план. пер.	на початок баз. пер.	на кінець баз. пер. (на початок план. пер.)	на кінець план. пер.
25	218000	237000	15750	16900	18000
26	118000	129000	16000	17000	18500
27	116000	130000	8250	9250	10000
28	117000	121000	8000	8500	10000
29	119000	120000	8700	9000	10000
30	111000	123000	7800	8600	9000

Завдання 4

На основі вихідних даних наведених в таблиці 3.4 щодо кількісних наслідків змін в податковому законодавстві для конкретного платника податку, визначити зміну величини його потреби в грошових засобах.

Порядок проведення розрахунків:

1. Розрахувати зміну податкового зобов'язання по земельному податку.
2. Розрахувати зміну податкового зобов'язання по податку на прибуток.
3. Розрахувати зміну податкового зобов'язання по ПДВ.
4. Загальну суму змін податкових зобов'язань за трьома податками.
5. Зробити висновки.

Таблиця 3.4.

Вихідні дані щодо визначення зміни величини потреби платника податку в грошових засобах

Варіант	Види податків											
	Земельний податок				Податок на прибуток				ПДВ			
	подат. ставка, %		подат. база, тис. грн.		подат. ставка, %		подат. база, тис. грн.		подат. ставка, %		подат. База, тис. грн.	
	баз. пер.	звіт. пер.	баз. пер.	звіт. пер.	баз. пер.	звіт. пер.	баз. пер.	звіт. пер.	баз. пер.	звіт. пер.	баз. пер.	Звіт. пер.
1	2,0	2,2	15000	12000	30	25	25000	32000	20	16	15000	15000
2	1,9	2,0	10000	7000	30	25	20000	37000	20	16	10000	10000
3	1,7	2,0	12000	13000	30	25	22000	33000	20	16	12000	12000
4	1,5	2,2	9000	8000	30	25	19000	38000	20	16	9000	9000
5	1,3	1,0	11000	15000	30	25	21000	35000	20	16	11000	11000
6	1,1	1,0	19000	17000	30	25	29000	37000	20	16	19000	19000
7	0,9	1,0	12000	9000	30	25	22000	39000	20	16	12000	12000
8	0,7	2,0	6000	9000	30	25	26000	39000	20	16	6000	6000
9	0,5	1,0	16000	20000	30	25	36000	30000	20	16	16000	16000
10	2,1	1,0	15000	10000	30	25	25000	30000	20	16	15000	15000
11	2,3	2,5	20000	22000	30	25	30000	32000	20	16	20000	20000

Продовження табл. 3.4.

Варіант	Види податків											
	Земельний податок				Податок на прибуток				ПДВ			
	подат. ставка, %		подат. база, тис. грн.		подат. ставка, %		подат. база, тис. грн.		подат. ставка, %		подат. База, тис. грн.	
	баз. пер.	звіт. пер.	баз. пер.	звіт. пер.	баз. пер.	звіт. пер.	баз. пер.	звіт. пер.	баз. пер.	звіт. пер.	баз. пер.	Звіт. пер.
12	2,5	2,3	19000	11000	30	25	39000	31000	20	16	19000	19000
13	2,7	2,3	19000	28000	30	25	39000	38000	20	16	19000	19000
14	2,9	3,0	18000	14000	30	25	28000	34000	20	16	18000	18000
15	2,0	2,5	21000	20000	30	25	31000	30000	20	16	21000	21000
16	1,8	1,6	23000	22000	30	25	43000	32000	20	16	23000	23000
17	1,6	1,8	25000	26000	30	25	55000	46000	20	16	25000	25000
18	1,4	1,2	27000	29000	30	25	47000	49000	20	16	27000	27000
19	1,2	1,4	29000	30000	30	25	39000	40000	20	16	29000	29000
20	1,0	0,8	26000	25000	30	25	46000	45000	20	16	26000	26000
21	0,8	1,0	28000	23000	30	25	58000	43000	20	16	28000	28000
22	0,6	0,1	24000	22000	30	25	64000	42000	20	16	24000	24000
23	0,4	0,8	22000	20000	30	25	32000	40000	20	16	22000	22000
24	0,2	0,1	20000	15000	30	25	30000	45000	20	16	20000	20000
25	0,1	0,8	28000	17000	30	25	48000	37000	20	16	28000	28000
26	0,9	1,0	18000	19000	30	25	48000	39000	20	16	18000	18000
27	1,7	1,8	16000	10000	30	25	36000	40000	20	16	16000	16000
28	1,0	1,5	17000	11000	30	25	37000	41000	20	16	17000	17000
29	1,9	2,2	19000	20000	30	25	39000	50000	20	16	19000	19000
30	2,9	3,0	11000	23000	30	25	33100	43000	20	16	11000	11000

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 4

Аналіз фінансового стану підприємства з урахуванням оподаткування

Вихідні дані: Ф.1 “Баланс підприємства” за 2006-2007 рр.

Завдання 1

Використовуючи баланс підприємства провести групування активів та пасивів для оцінки ліквідності балансів, використовуючи діагностику, наведену в таблиці 4.1.

Таблиця 4.1.

Групування активів і пасивів, що використовується
при оцінці ліквідності балансу

Група	Пояснення
A1 – найбільш ліквідні активи	Грошові кошти, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції

Продовження табл. 4.1.

Група	Пояснення
A2 – активи, що швидко реалізуються	Короткострокова дебіторська заборгованість
A3 – активи, що повільно реалізуються	Статті розділів II, III активу балансу “Оборотні активи”, “Витрати майбутніх періодів” за винятком A2 і A1
A4 – активи, що важко реалізуються	Необоротні активи, що відносяться до тих, що важко реалізуються
П1 – найбільш термінові зобов’язання	Поточні зобов’язання та доходи майбутніх періодів
П2 – короткострокові пасиви	Короткострокові кредити банку
П3 – довгострокові пасиви	Довгострокові кредити і позикові засоби, доходи майбутніх періодів, резерви майбутніх витрат і платежів
П4 – постійні (стійкі) пасиви	Статті розділу I пасиву балансу “Власний капітал”

На основі групування заповнити таблицю 4.2 та таблицю 4.3.

При заповненні таблиці 4.3. виявити платіжний надлишок або недостачу по кожному з періодів та проаналізувати виконання умови абсолютної ліквідності балансу. Баланс є абсолютно ліквідним, якщо мають місце наступні співвідношення:

$$A1 \geq П1$$

$$A2 \geq П2$$

$$A3 \geq П3$$

$$A4 \leq П4$$

Зробити відповідні висновки.

Таблиця 4.2.

Показники ущільненого балансу за 2006-2007 рр.

Найменування статей	Значення на початок року		Значення на кінець року	
	2006 р.	2007 р.	2006 р.	2007 р.
Актив				
Найбільш ліквідні активи (A1)				
Активи, що швидко реалізуються (A2)				
Активи, що повільно реалізуються (A3)				
Активи, що важко реалізуються (A4)				
Баланс				
Пасив				
Найбільш термінові зобов’язання (П1)				
Короткострокові пасиви (П2)				
Довгострокові пасиви (П3)				
Постійні (стійкі) пасиви (П4)				
Баланс				

Таблиця 4.3.

Аналіз виконання умови абсолютної ліквідності балансу та визначення платіжного надлишку або недостачі

Співвідношення	Виконання співвідношення				Платіжний надлишок (недостача), тис. грн.			
	На початок року		На кінець року		На початок року		На кінець року	
	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007
$A1 \geq П1$								
$A2 \geq П2$								
$A3 \geq П3$								
$A4 \leq П4$								

Завдання 2

Використовуючи баланс підприємства визначити коефіцієнти ліквідності підприємства за 2007 рік, використовуючи методику, наведену в таблиці 4.4.

Для аналізу рівня та динаміки розрахованих коефіцієнтів побудувати аналітичну таблицю 4.5.

Таблиця 4.4.

Коефіцієнти ліквідності

Найменування показника	Спосіб розрахунку	Обмеження	Пояснення
Загальний показник ліквідності	$L_1 = \frac{A_1 + 0,5A_2 + 0,3A_3}{П_1 + 0,5П_2 + 0,3П_3}$	$L_1 \geq 1$	Дозволяє порівнювати баланси на різні звітні дати
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$L_2 = \frac{A_1}{П_1 + П_2}$	$L_2 > 0,1 - 0,2$	Показує, яку частину короткострокової заборгованості підприємство може погасити в найближчий час за рахунок грошових засобів та короткострокових фінансових вкладень
Коефіцієнт "критичної оцінки"	$L_3 = \frac{A_1 + A_2}{П_1 + П_2}$	$L_3 \geq 0,8 - 1,0$	Показує, яку частину короткострокової заборгованості підприємство може погасити в найближчий час в цілому
Коефіцієнт поточної ліквідності	$L_4 = \frac{A_1 + A_2 + A_3}{П_1 + П_2}$	$L_4 \geq 2,0$	Показує, яку частину поточних зобов'язань по кредитах та розрахунках можна погасити, якщо мобілізувати всі оборотні засоби

Продовження табл. 4.4.

Найменування показника	Спосіб розрахунку	Обмеження	Пояснення
Коефіцієнт маневреності капіталу	$L_5 = \frac{A_3}{(A_1 + A_2 + A_3) - (П_1 + П_2)}$	Зменшення показника в динаміці – позитивне явище	Показує, яка частина капіталу нерухома у виробничих запасах та довгострокової дебіторської заборгованості
Частка оборотних засобів в активах	$L_6 = \frac{A_1 + A_2 + A_3}{B}$	$L_6 \geq 0,5$	Залежить від галузевої належності підприємства та ефективності використання оборотних засобів
Коефіцієнт забезпеченості власними засобами	$L_4 = \frac{П_4 + F_4}{A_1 + A_2 + A_3}$	$L_7 \geq 0,1$	Характеризує наявність власних оборотних засобів

Таблиця 4.5.

Аналіз рівня та динаміки коефіцієнтів

Коефіцієнт	Норматив	На початок року	На кінець року	Відхилення

6. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

6.1. РОЗПОДІЛ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗА МОДУЛЯМИ

№ з/п	Назва, зміст та обсяг завдань для СРС	Кількість годин	Дата видачі завдання	Дата здачі роботи
1.	Модуль 1 Лабораторна робота № 5 “Аналіз податкових зобов’язань по податку на додану вартість (на підставі податкових декларацій з податку на додану вартість)”	30	10 – 20.02. (I тиждень)	20 – 30.03. (VII тиждень)
2.	Модуль 2 Лабораторна робота № 6 “Аналіз податкових зобов’язань по податку на прибуток (на підставі податкових декларацій з податку на прибуток)”	30	10 – 20.04. (VIII тиждень)	20 – 30.05. (XVII тиждень)

Самостійна робота є невід’ємною частиною навчального процесу. Її метою є підвищення рівня знань студентів. Освоєння курсу відповідно до програми передбачає самостійне опрацювання студентом літературних джерел,

вивчення теоретичних питань тем, виконання практичних завдань і написання рефератів. Викладач курсу спрямовує і контролює самостійну роботу студента.

Самостійна робота курсу “Економічний аналіз у сфері оподаткування” складається з теоретичного питання та лабораторної роботи за заданою темою.

6.2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

МОДУЛЬ № 1

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 5

Аналіз податкових зобов'язань по податку на додану вартість (на підставі податкових декларацій з податку на додану вартість)

Вихідні дані: Декларації з податку на додану вартість по підприємству за рік (у випадку застосування квартальної форми декларації аналізуються 4 податкові декларації; у випадку застосування місячної форми декларації – 12 місячних декларацій групуються поквартально, а потім аналізуються).

Завдання

Використовуючи дані податкових декларацій підприємства провести аналіз податкових розрахунків на підставі заповнення таблиці 5.1.

Таблиця 5.1.

Аналіз факторів формування податкового зобов'язання по податку на додану вартість, грн.

№ з / п	Показники	I кв.	II кв.	Відхилення, II кв./ I кв.		III кв.	Відхилення, III кв./ II кв.		IV кв.	Відхилення, IV кв./ III кв.	
				+, -	%		+, -	%		+, -	%
1.	Доходи від операцій, що оподатковуються за базовою ставкою 20%										
2.	Сума податкового зобов'язання (ПЗ) нарахована на оподатковувані операції										
3.	Придбання з ПДВ товарів (послуг) з метою використання у межах господарської діяльності										
4.	Сума дозволеного податкового кредиту (ПК) на придбані товари (послуги)										

Продовження табл. 5.1.

№ з / п	Показники	I кв.	II кв.	Відхилення, II кв./ I кв.		III кв.	Відхилення, II кв./ I кв.		IV кв.	Відхилення, II кв./ I кв.	
				+, -	%		+, -	%		+, -	%
5.	Придбання без ПДВ товарів (послуг) з метою використання у межах господарської діяльності										
6.	Придбання з ПДВ товарів (послуг) не призначених для використання у межах господарської діяльності										
7.	Придбання без ПДВ товарів (послуг) не призначених для використання у межах господарської діяльності										
8.	Позитивне значення різниці між сумою ПЗ та сумою ПК звітного (податкового) періоду										
9.	Від'ємне значення різниці між сумою ПЗ та сумою ПК звітного (податкового) періоду										

Порядок проведення розрахунків:

1. Проаналізувати зміну оподатковуваних доходів протягом звітного періоду.
2. Дослідити динаміку податкових зобов'язань та дозволеного податкового кредиту підприємства.
3. Визначити динаміку різниці між сумою ПЗ та ПК.
4. Розрахувати податкове навантаження за звітні періоди (різниця / обсяг оподатковуваних доходів).
5. Розрахувати співвідношення податкових зобов'язань та податкового кредиту за періодами.
6. Проаналізувати фактори зміни розрахованих співвідношень ПЗ / ПК.
7. Визначити загальний розмір витрат (без ПДВ) підприємства на придбання товарів, робіт та послуг за відповідні періоди.
8. Встановити питому вагу окремих напрямків у загальній сукупності придбання.
9. Зробити висновки та пропозиції.

МОДУЛЬ № 2

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 6

Аналіз податкових зобов'язань по податку на прибуток (на підставі податкових декларацій з податку на прибуток підприємства)

Вихідні дані: Декларації з податку на прибуток по підприємству за рік (до аналізу приймаються дані податкових декларацій за I квартал, I півріччя, 9 місяців та за рік трансформовані у окремі квартали шляхом віднімання показників попереднього звітного періоду; показники I кварталу не трансформуються).

Завдання

Використовуючи дані податкових декларацій підприємства по податку на прибуток провести аналіз податкових розрахунків на підставі заповнення таблиці 6.1.

Таблиця 6.1.

Аналіз факторів формування податкового зобов'язання по податку на прибуток, грн.

№ з / п	Показники	I кв.	II кв.	Відхилення, II кв./ I кв.		III кв.	Відхилення, III кв./ II кв.		IV кв.	Відхилення, IV кв./ III кв.	
				+, -	%		+, -	%		+, -	%
1.	Доходи від продажу товарів (робіт, послуг)										
2.	Приріст балансової вартості запасів										
3.	Інші доходи (рядки 01.3 – 02.3 Декларації)										
4.	Витрати на придбання товарів (робіт, послуг)										
	Убуток балансової вартості запасів										
	Витрати на оплату праці										
	Сума страхового збору (внесків) до фондів державного загальнообов'язкового страхування										
	Сума податків, зборів (обов'язкових платежів)										
	Добровільне перерахування коштів, передача товарів (робіт, послуг)										

№ з / п	Показники	I кв.	II кв.	Відхилення,		III кв.	Відхилення,		IV кв.	Відхилення,	
				II кв./ I кв.			III кв./ II кв.			IV кв./ III кв.	
	Витрати на поліпшення основних фондів										
	Інші витрати (рядки 04.5, 04.7, 04.9, 4.11, 4.12 та інші невраховані рядки)										
	Сума амортизаційних відрахувань										
	Прибуток, що підлягає оподаткуванню										
	Нарахована сума податку										

Порядок проведення розрахунків:

1. Визначити загальний розмір оподатковуваних доходів та витрат, які зменшують об'єкт оподаткування.
2. Проаналізувати динаміку оподатковуваних доходів протягом звітного періоду.
3. Визначити структуру оподатковуваних доходів та дослідити як вона змінювалась протягом досліджуваного періоду.
4. Проаналізувати динаміку витрат підприємства.
5. Визначити структуру валових витрат та дослідити її у динаміці.
6. Розрахувати податкове навантаження за звітні періоди (нарахована сума податку / обсяг оподатковуваних доходів).
7. Встановити періоди за якими податкове навантаження перевищує встановлений норматив (0,01). Проаналізувати причини змін податкового навантаження та невиконання показника податкового навантаження (у разі виявлення такого факту).
8. Розрахувати співвідношення валових доходів та валових витрат за періодами.
9. Проаналізувати фактори зміни розрахованих співвідношень ВД / ВВ.
10. Зробити висновки та пропозиції.

7. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Темою написання роботи є “Аналіз розрахунків з бюджетом по податках, зборам та обов’язковим платежам” на прикладі конкретного суб’єкта господарювання.

Вихідні дані для написання роботи: фінансова та податкова звітність підприємства за 2 роки.

Робота складається з трьох розділів. Орієнтовний зміст роботи наведений нижче.

ЗМІСТ

Вступ

Розділ I. Теоретичні засади проведення аналізу розрахунків з бюджетом по податках, зборах та обов’язкових платежах

- 1.1. Економічна сутність податкових платежів, їх місце та роль у фінансово-економічній діяльності підприємства.
- 1.2. Класифікація податків, зборів та обов’язкових платежів.
- 1.3. Методика проведення аналізу розрахунків з бюджетом по податках, зборах та обов’язкових платежах.
- 1.4. Нормативно-правове забезпечення аналізу розрахунків з бюджетом по податках, зборах та обов’язкових платежах.

Розділ II. Аналіз розрахунків з бюджетом по податках, зборах та обов’язкових платежах на прикладі ... (вказується назва досліджуваного суб’єкта господарювання).

- 2.1. Економіко-організаційна характеристика ... (вказується назва досліджуваного суб’єкта господарювання).
- 2.2. Система розрахунків з бюджетом по податках, зборах та обов’язкових платежах на ... (вказується назва досліджуваного суб’єкта господарювання).
- 2.3. Аналіз розрахунків з бюджетом по податках, зборах та обов’язкових платежах на прикладі ... (вказується назва досліджуваного суб’єкта господарювання).
  - 2.3.1. Аналіз розрахунків з бюджетом по прибутковому податку.
  - 2.3.2. Аналіз розрахунків з бюджетом по ПДВ.
  - 2.3.4. ... (Підпункти генеруються за окремими видами податків, що нараховуються на досліджуваному підприємстві)
- 2.4. Узагальнення інформації про податки, збори та обов’язкові платежі у фінансовій та податковій звітності ... (вказується назва досліджуваного суб’єкта господарювання).

Розділ III. Напрямки (шляхи) оптимізації податкових розрахунків на ... (вказується назва досліджуваного суб’єкта господарювання).

Висновки

Список використаних джерел

Додатки

8. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З КУРСУ “ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ”

Тема 1. Особливості економічного аналізу у сфері оподаткування

<p>1. Економічний аналіз у системі оподаткування для підготовки економічної інформації для прийняття податкових рішень є інструментом:</p>	<p>а) бухгалтерського обліку; б) аудиту; в) податкового контролю; г) фінансового менеджменту; д) економічної статистики.</p>
<p>2. Метою використання економічного аналізу в системі оподаткування на практиці є:</p>	<p>а) виявлення помилок і порушень у бухгалтерському обліку і звітності клієнта з метою встановлення винних осіб; б) надання об'єктивної інформації про достовірність бухгалтерської звітності підприємств і організацій, їх фінансовий стан та інші аспекти діяльності; в) зниження невизначеності інформації, що використовується при впливі на параметри оподаткування підприємства-платника податку і підвищення доцільності такого впливу; г) знаходження варіантів зменшення податкового навантаження, використовуючи невирішені питання в нормативному законодавстві; д) виконання замовлень державних органів щодо перевірки фінансової звітності суб'єктів господарювання для забезпечення контролю наддержавним сектором економіки.</p>
<p>3. Яке з наведених завдань не є завданням економічного аналізу в системі оподаткування:</p>	<p>а) акумулювання інформації, що дозволяє допомогти підприємству-платнику податку правильно платити податки, тобто сполучити точне дотримання податкового законодавства зі своїми інтересами; б) оцінка фінансового стану підприємства з метою виявлення поточної і перспективної платоспроможності, у тому числі по розрахунках з державою; в) надання допомоги керівництву у підготовці фінансової звітності; г) вибір методів управління оборотним капіталом підприємства з метою забезпечення його достатнього рівня для своєчасного і повного внесення податкових платежів; д) аналіз і прогнозування рівня і структури грошових потоків підприємства, що виникають у процесі сплати податків і повернення з бюджету зайво сплачених податків.</p>
<p>4. Які аналітичні процедури не є процедурами економічного аналізу в системі оподаткування:</p>	<p>а) контроль за фінансово-господарською діяльністю підприємства, дотриманням законодавства з фінансових питань, достовірністю обліку та звітності; б) аналіз впливу затвердженої облікової політики на податкове навантаження;</p>

	<p>в) аналіз матеріалів, покладених в основу застосування штрафних санкцій і донарахування податків за останні роки, і оцінка ймовірності виникнення штрафних санкцій у майбутньому;</p> <p>г) проведення інвентаризації рахунків на придбання товарів, робіт і послуг, витрати по яких відносяться на собівартість, з метою складання переліку небажаних контрагентів, що не є платниками ПДВ, і аналіз наслідків припинення співробітництва з ними;</p> <p>д) інвентаризація витрат, здійснюваних із чистого прибутку підприємства, складання реєстру напрямків використання прибутку і виявлення тих з них, які можуть бути віднесені на собівартість при належному їх оформленні.</p>
5. Спеціаліст-аналітик відносно аналітичної інформації щодо питань оподаткування є:	<p>а) виконавцем і користувачем інформації одночасно;</p> <p>б) користувачем інформації;</p> <p>в) виконавцем щодо підготовки інформації для прийняття рішень в галузі податкової оптимізації;</p> <p>г) виконавцем щодо надання інформації зовнішнім користувачам;</p> <p>д) проміжною ланкою надання інформації між керівництвом підприємства та державою.</p>
6. Користувачами економічної інформації в системі оподаткування можуть бути:	<p>а) представники органів державної влади;</p> <p>б) фінансові установи, банки, страхові компанії;</p> <p>в) конкуренти;</p> <p>г) держава в особі податкових органів;</p> <p>д) керівники і працівники різних фінансових служб підприємства, що розробляють і приймають рішення, пов'язані з впливом на параметри оподаткування.</p>
8. Зовнішніми користувачами аналітичної інформації ЕАСО є:	<p>а) представники органів державної влади;</p> <p>б) фінансові установи, банки, страхові компанії;</p> <p>в) конкуренти;</p> <p>г) держава в особі податкових органів;</p> <p>д) керівники і працівники різних фінансових служб підприємства, що розробляють і приймають рішення, пов'язані з впливом на параметри оподаткування.</p>
9. Джерелами зовнішньої інформації для аналітика з питань ЕАСО є:	<p>а) матеріали внутрішнього контролю і аудиту;</p> <p>б) інформація з вищих органів державної влади і управління у вигляді нормативно-правових актів з питань оподаткування і ведення податкового і бух. обліку і т.д.;</p> <p>в) дані бухгалтерського і податкового обліку і звітності;</p> <p>г) інформація з публікацій і статистичних матеріалів;</p> <p>д) інформація з установчих документів, наказів, розпоряджень, інструкцій, бізнес-планів.</p>
10. Джерелами внутрішньої інформації для аналітика з питань ЕАСО є:	<p>а) матеріали внутрішнього контролю і аудиту;</p> <p>б) інформація з вищих органів державної влади і управління у вигляді нормативно-правових актів з питань оподаткування і ведення податкового і бухгалтерського обліку і т.д.;</p>

	<p>в) дані бухгалтерського і податкового обліку і звітності;</p> <p>г) інформація з наукових публікацій і статистичних матеріалів;</p> <p>д) інформація з установчих документів, наказів, розпоряджень, інструкцій, бізнес-планів.</p>
11. Методи ретроспективного аналізу спрямовані на:	<p>а) розгляд процесів господарської діяльності підприємства з позиції майбутнього та використання даних аналізу у стратегічних цілях;</p> <p>б) виявлення тенденції збільшення або зменшення сум податкових баз і податків, що сплачують, а також її взаємозв'язок з обсягами господарської діяльності і її ефективністю;</p> <p>в) зниження ступеня невизначеності інформації, що використовується при прийнятті рішень про податкову оптимізацію, і є інструментом підвищення її економічної ефективності;</p> <p>г) постійну оцінку підсумків та своєчасну ліквідацію недоліків, а також визначає, що виявлені резерви є назавжди втрачені можливості росту;</p> <p>д) побудову оптимальної облікової податкової політики підприємства, що дозволяє законними способами уникати росту податкових платежів, що випереджає темпи розвитку фірми.</p>
12. Методи оперативного аналізу спрямовані на:	<p>а) розгляд процесів господарської діяльності підприємства з позиції майбутнього та використання даних аналізу у стратегічних цілях;</p> <p>б) виявлення тенденції збільшення або зменшення сум податкових баз і податків, що сплачують, а також її взаємозв'язок з обсягами господарської діяльності і її ефективністю;</p> <p>в) зниження ступеня невизначеності інформації, що використовується при прийнятті рішень про податкову оптимізацію, і є інструментом підвищення її економічної ефективності;</p> <p>г) постійну оцінку підсумків та своєчасну ліквідацію недоліків, а також визначає, що виявлені резерви є назавжди втрачені можливості росту;</p> <p>д) побудову оптимальної облікової податкової політики підприємства, що дозволяє законними способами уникати росту податкових платежів, що випереджає темпи розвитку фірми.</p>
13. Методи перспективного аналізу спрямовані на:	<p>а) розгляд процесів господарської діяльності підприємства з позиції майбутнього та використання даних аналізу у стратегічних цілях;</p> <p>б) виявлення тенденції збільшення або зменшення сум податкових баз і податків, що сплачують, а також її взаємозв'язок з обсягами господарської діяльності і її ефективністю;</p> <p>в) зниження ступеня невизначеності інформації, що використовується при прийнятті рішень про податкову</p>

	<p>оптимізацію, і є інструментом підвищення її економічної ефективності;</p> <p>г) постійну оцінку підсумків та своєчасну ліквідацію недоліків, а також визначає, що виявлені резерви є назавжди втрачені можливості росту;</p> <p>д) побудову оптимальної облікової податкової політики підприємства, що дозволяє законними способами уникати росту податкових платежів, що випереджає темпи розвитку фірми.</p>
14. У яких випадках ризик податкової оптимізації має не виправданий характер:	<p>а) зниження податкового тягаря;</p> <p>б) виникнення податкових помилок, штрафних санкцій;</p> <p>в) виникнення переслідувань податкового характеру;</p> <p>г) зміна умов оподаткування зі сторони держави;</p> <p>д) зміна податкової політики підприємства.</p>
15. Податковий ризик – це:	<p>а) процес, за допомогою якого компетентний працівник збирає і накопичує дані про господарські явища і факти з метою їх об'єктивної кількісної та якісної оцінки, визначення відповідності встановленим критеріям і надання зацікавленим користувачам достовірної інформації про об'єкти дослідження;</p> <p>б) контроль за фінансово-господарською діяльністю підприємства, дотриманням законодавства з фінансових питань, достовірністю обліку та звітності;</p> <p>в) діяльність платника податку по зниженню податкового тягаря;</p> <p>г) заходи спрямовані на мінімізацію податків, що сплачує підприємство-платник податку;</p> <p>д) небезпека для суб'єкта податкових правовідносин понести фінансові і інші втрати, пов'язані із процесом оподаткування.</p>

Тема 2. Аналіз формування та використання фінансових результатів господарюючих суб'єктів

1. Фінансовий результат діяльності підприємства характеризується:	<p>а) податковим навантаженням підприємства;</p> <p>б) винагородою працівників підприємства;</p> <p>в) податковими надходженнями до бюджету;</p> <p>г) бухгалтерським прибутком;</p> <p>д) сумою виплачених дивідендів.</p>
2. Для аналізу фінансових результатів діяльності підприємства використовуються показники:	<p>а) форми № 1 бухгалтерської (фінансової) звітності “Баланс підприємства”;</p> <p>б) форми № 2 бухгалтерської (фінансової) звітності “Звіт про фінансові результати”;</p> <p>в) декларації з податку на прибуток;</p> <p>г) форми № 1-підприємництво “Звіт про основні показники діяльності підприємства”;</p> <p>д) форми № 3 бухгалтерської (фінансової) звітності “Звіт про рух грошових коштів”.</p>
3. Податкові витрати – це:	<p>а) витрати, пов'язані з виникненням податкових помилок, штрафних санкцій;</p> <p>б) сукупність нарахованих податків, у відношенні яких</p>

	<p>підприємство є платником податків;</p> <p>в) витрати, спрямовані на мінімізацію податків, що сплачує підприємство-платник податку;</p> <p>г) витрати, спрямовані на побудову оптимальної облікової податкової політики підприємства, що дозволяє законними способами уникати росту податкових платежів;</p> <p>д) витрати, спрямовані на оптимізацію податків з метою зниження податкових платежів.</p>
4. Податкове навантаження обчислюється як:	<p>а) відношення податкових витрат до валового доходу, визначеного згідно положень податкового обліку;</p> <p>б) відношення окремого податку на всю величину податкових витрат;</p> <p>в) відношення окремого податку на величину цього ж податку, але взяту за інший період;</p> <p>г) порівняння фактичної величини податку з запланованими даними;</p> <p>д) відношення податкових витрат до валових витрат, визначеного згідно положень податкового обліку.</p>
5. Як податкові витрати впливають на показник рентабельності:	<p>а) збільшують;</p> <p>б) зменшують;</p> <p>в) вони взагалі не пов'язані;</p> <p>г) впливають тільки на ті види рентабельності, що розраховані виходячи з бухгалтерського прибутку;</p> <p>д) ніяк не впливають.</p>
6. Ріст рівня показників рентабельності:	<p>а) позитивне явище;</p> <p>б) негативне явище;</p> <p>в) може бути як позитивним, так і негативним явищем;</p> <p>г) ніяк не відображається на фінансовому стані підприємства;</p> <p>д) має циклічний характер, тому не має сенсу знаходити його вплив на показники підприємства.</p>
7. Основне припущення аналізу безбитковості полягає в	<p>а) продажна ціна одиниці продукції може змінюватись;</p> <p>б) асортимент продукції може змінюватись;</p> <p>в) обсяг виробленого повинен бути меншим ніж обсяг проданого;</p> <p>г) обсяг виробленого повинен перебільшувати обсяг проданого;</p> <p>д) що обсяг виробленого повинен дорівнювати обсягу проданого.</p>
8. В основі аналізу безбитковості лежить:	<p>а) визначення середньої величини всіх витрат та прибутків підприємства;</p> <p>б) визначення максимальної величини всіх витрат та прибутків підприємства;</p> <p>в) визначення мінімальної величини всіх витрат та прибутків підприємства;</p> <p>г) розподіл всіх витрат залежно від зміни обсягу виробництва на постійні і змінні;</p>
	<p>д) розподіл всіх витрат на ті, що відносяться на собівартість продукції і ті, що відносяться на фінансові</p>

	результати.
9. CVP-аналіз (cost-volume-profit) – аналіз взаємозв'язку обсягу продажу, витрат і прибутку заснований:	а) на дедуктивному методі; б) на функціонально-вартісному аналізі; в) на маржинальному підході; г) на методах математичного моделювання; д) на традиційних прийомах аналізу.
10. Аналіз беззбитковості передбачає:	а) те, що частина податків відноситься на собівартість продукції (робіт, послуг), інші – на фінансові результати; б) розгляд кожного об'єкту як складової динамічної системи, що складається з декількох елементів, певним чином пов'язаних між собою, та зовнішнім середовищем; в) охоплення всіх ланок та всіх напрямків діяльності і всебічне вивчення причин їх взаємозалежності в економіці підприємства; г) служить інформаційно-аналітичним забезпеченням адміністрації; д) визначення тієї частки ціни, що повинна покрити постійні витрати підприємства і принести відповідну суму прибутку.
11. Поріг рентабельності (точка беззбитковості) представляє собою рівень продажу, при якому:	а) сукупний дохід більше ніж сумарні витрати; б) сукупний дохід дорівнює сумарним витратам; в) сукупний дохід менше ніж сумарні витрати; г) продаж спричиняє збитки; д) продаж приносить прибуток.
12. Інфляція – це:	а) процес підвищення загального рівня цін в економіці, що супроводжується підвищенням купівельної спроможності грошей; б) процес зменшення загального рівня цін в економіці, що супроводжується зниженням купівельної спроможності грошей; в) процес зниження загального рівня цін в економіці, що супроводжується підвищенням купівельної спроможності грошей; г) процес підвищення загального рівня цін в економіці, що супроводжується зниженням купівельної спроможності грошей; д) процес, при якому загальний рівень цін в економіці дорівнює купівельній спроможності грошей.
13. Визначити позитивний вплив інфляції на фінансовий результат :	а) переоцінка основних засобів запізнюється в порівнянні зі зниженням їх реальної вартості; б) збільшуються відсотки за кредитами та позиками; в) дозволяє одержати додатковий фінансовий результат; г) зростає потреба в додаткових джерелах фінансування; д) знецінюючи гроші, вона стимулює інвестиційний процес.

14. Визначити негативний вплив інфляції на фінансовий результат :	<ul style="list-style-type: none"> а) ускладнюється планування; б) збільшуються відсотки за кредитами та позиками; в) дозволяє одержати додатковий фінансовий результат; г) впливає на сукупність нарахованих і сплачених податків; д) капітал швидко знецінюється.
15. Суми податків, зборів та платежів, що є обов'язковими платежами підприємства:	<ul style="list-style-type: none"> а) поступово зменшують його майновий і фінансовий потенціал і можливості подальшого розвитку; б) поступово збільшують його майновий і фінансовий потенціал і можливості подальшого розвитку; в) не впливають на майновий і фінансовий потенціал; г) приводять до погіршення фінансового стану підприємства; д) дозволяють оцінити можливості успішного поточного функціонування та перспективного розвитку.

Тема 3. Оцінка використання капіталу в податковому плануванні та контролі господарюючого суб'єкта

1. Оборотні кошти є складовою частиною:	<ul style="list-style-type: none"> а) прибутку підприємства; б) майна підприємства; в) зобов'язань підприємства; г) майбутніх витрат підприємства; д) резервів підприємства.
2. Основне призначення оборотного капіталу полягає у:	<ul style="list-style-type: none"> а) забезпеченні безперервності і безперебійності виробництва і реалізації продукції; б) витрачання коштів на оплату рахунків за надані предмети праці; в) перетворенні засобів спочатку у виробничі запаси і напівфабрикати, а після виробничого процесу – у готову продукцію; г) вирішенні фінансових проблем найбільш зручним способом; д) поліпшенні ефективності роботи підприємства.
3. В основі оцінки потреби в оборотному капіталі лежить:	<ul style="list-style-type: none"> а) визначення перспектив розвитку підприємства; б) кошторисне планування для цілей ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства; в) виконання фінансового плану і оцінка фінансового стану підприємства; г) визначення резервів і розробка спеціальних заходів щодо їх реалізації; д) визначення впливу факторів на фінансові показники і платоспроможність підприємства.
4. Дебіторська заборгованість вважається довгостроковою, якщо строк її погашення:	<ul style="list-style-type: none"> а) менше року; б) більше року; в) від одного до двох років; г) від двох до трьох років; д) більше трьох років.
5. Дебіторська заборгованість для підприємства:	<ul style="list-style-type: none"> а) не вигідна і максимально потребує скорочення; б) вигідна, оскільки це є напрямом інвестування; в) вигідна, але потребує уточнення кредитних умов;

	<ul style="list-style-type: none"> г) не вигідна, адже це є відволікання оборотних активів; д) ніяк не відбивається на діяльності підприємства.
6. Під чистим грошовим потоком розуміють:	<ul style="list-style-type: none"> а) суму надходжень на підприємстві за період; б) суми виплат коштів на підприємстві за період; в) різницю суми надходжень і виплат коштів підприємства за період; г) середню величину суми надходжень і виплат коштів підприємства за період; д) питому вагу суми надходжень і виплат коштів підприємства за період до валюти балансу.
7. Основною метою управління грошовими потоками є:	<ul style="list-style-type: none"> а) зростання обсягів виробництва, поліпшення якості і асортименту продукції; б) ритмічне виробництво і відвантаження продукції; в) фінансування поточної діяльності підприємства; г) визначення ефективності функціонування підприємства; д) забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку шляхом синхронізації надходження і витрати коштів у часі.
8. Операція ануїтету представляє собою:	<ul style="list-style-type: none"> а) місячний платіж до банківських установ та страхових компаній; б) накопичення грошових коштів на банківських рахунках; в) фінансування діяльності дочірніх підприємств; г) щорічний внесок коштів заради нагромадження певної суми в майбутньому; д) забезпечення фінансової рівноваги підприємства через синхронізацію надходження і витрат коштів у часі.
9. “Грошовий потік” підприємства передбачає:	<ul style="list-style-type: none"> а) грошові надходження підприємства; б) грошові виплати підприємства; в) грошові надходження і грошові виплати підприємства; г) грошові заощадження підприємства; д) грошові надходження, грошові виплати і грошові заощадження підприємства
10. У системі оперативного управління грошовими потоками важливу роль грає:	<ul style="list-style-type: none"> а) наявність платіжного податкового календаря підприємства; б) погашення податкових платежів підприємства; в) наявність календаря виплат заробітної плати на підприємстві; г) надходження коштів від кредиторів підприємства; д) уповільнення виплат боргів підприємства
11. Аналіз фінансового стану в системі оподаткування для підприємства має за мету:	<ul style="list-style-type: none"> а) зниження невизначеності економічної інформації при прийнятті рішень в області податкової оптимізації; б) визначення тенденції розвитку економічних процесів; в) перевірки обґрунтованості планових показників; г) аналіз правомірності управління господарською діяльністю; д) аналіз фінансових вкладень підприємства та фінансових коефіцієнтів.
12. Обіговість оборотних коштів	<ul style="list-style-type: none"> а) швидкість переходу засобів із однієї стадії кругообігу

характеризує:	в іншу; б) одночасне перебування оборотних коштів у всіх стадіях кругообігу; в) співвідношення елементів в загальній сумі оборотних коштів; г) період часу, протягом якого власні оборотні кошти підприємства беруть участь в операційному циклі; д) період обороту загальної суми оборотних коштів підприємства як власних, так і позикових, притягнутих у вигляді кредиторської заборгованості.
13. Однією з умов безперервності процесу обігу грошових коштів підприємства в системі оподаткування є:	а) зниження податкового тягаря; б) зміна умов оподаткування зі сторони держави; в) зміна податкової політики підприємства; г) своєчасний розрахунок по дебіторській та кредиторській заборгованостям; д) повна і своєчасна сплата податків.
14. Аналіз дебіторської і кредиторської заборгованостей проводиться:	а) горизонтальним методом порівняно з іншими періодами; б) за структурою вертикальним методом: по видах і строкам погашення заборгованостей, а також по оборотності; в) горизонтальним методом і за структурою вертикальним методом: по видах і строкам погашення заборгованостей, а також по оборотності; г) визначаються темпи росту дебіторської і кредиторської заборгованостей; д) балансовим методом з ув'язуванням обсягів витрат і джерел їх відшкодування.
15. Приймаючи рішення щодо вибору інструментів впливу на сукупність параметрів оподаткування, необхідно враховувати:	а) їх вплив на фінансово-господарську діяльність підприємства; б) дотримання інтересів держави по формуванню його податкових доходів; в) їх вплив на фінансово-господарську діяльність підприємства та дотримання інтересів держави по формуванню його податкових доходів; г) можливість вивчення обраної схеми оптимізації оподаткування; д) організацію ефективної моделі податкового обліку у взаємозв'язку з прийнятою на підприємстві системою бухгалтерського обліку.

Тема 4. Аналіз фінансового стану господарюючого суб'єкта з урахуванням оподаткування

1. Метою аналізу факторів, що впливають на фінансовий стан підприємства, є:	а) виявлення резервів його поліпшення і забезпечення можливості нарощування власного капіталу; б) визначення ефективності функціонування підприємства; в) оцінка виконання плану з прибутку в цілому і за окремими видами прибутків і збитків;
---	--

	<ul style="list-style-type: none"> г) визначення впливу основних факторів на зміну суми прибутку від реалізації товарної продукції; д) вивчення динаміки фінансових результатів за ряд років.
2. Джерелами аналізу фінансового стану для зовнішніх користувачів служить:	<ul style="list-style-type: none"> а) бухгалтерська звітність; б) дані поточної звітності; в) дані бухгалтерського фінансового і управлінського обліку; г) статистичні дані; д) дані бізнес-планування.
3. Джерелами аналізу фінансового стану для внутрішніх користувачів служить:	<ul style="list-style-type: none"> а) бухгалтерська звітність; б) дані поточної звітності; в) дані бухгалтерського фінансового й управлінського обліку; г) статистичні дані; д) дані бізнес-планування.
4. Ступінь покриття зобов'язань активами, строк перетворення яких у грошову форму відповідає строку погашення зобов'язань – це:	<ul style="list-style-type: none"> а) ліквідність активів; б) ліквідність підприємства; в) ліквідність балансу; г) фінансова стійкість; д) платоспроможність підприємства.
5. Вертикальний (структурний) аналіз звітності:	<ul style="list-style-type: none"> а) перегляд статей балансу з метою виявлення критичних статей і негативних моментів; б) порівняння кожної позиції звітності з відповідними даними попереднього періоду; в) встановлення певних економічних взаємозв'язків між статтями звітності і оцінка їх впливу на фінансовий стан підприємства; г) аналіз впливу окремих факторів (причин) на результативний показник; д) розрахунок питомої ваги окремих статей активу і пасиву балансу до підсумку балансу.
6. Горизонтальний (структурний) аналіз звітності:	<ul style="list-style-type: none"> а) перегляд статей балансу з метою виявлення критичних статей і негативних моментів; б) порівняння кожної позиції звітності з відповідними даними попереднього періоду; в) встановлення певних економічних взаємозв'язків між статтями звітності і оцінка їх впливу на фінансовий стан підприємства; г) аналіз впливу окремих факторів (причин) на результативний показник; д) розрахунок питомої ваги окремих статей активу і пасиву балансу до підсумку балансу або до підсумку розділу балансу.
7. Факторний аналіз:	<ul style="list-style-type: none"> а) перегляд статей балансу з метою виявлення критичних статей і негативних моментів; б) порівняння кожної позиції звітності з відповідними даними попереднього періоду; в) встановлення певних економічних взаємозв'язків між статтями звітності і оцінка їх впливу на фінансовий

	<p>стан підприємства;</p> <p>г) аналіз впливу окремих факторів (причин) на результативний показник;</p> <p>д) розрахунок питомої ваги окремих статей активу і пасиву балансу до підсумку балансу або до підсумку розділу балансу.</p>
8. Платоспроможність означає:	<p>а) здатність перетворювати свої активи в гроші для покриття всіх необхідних платежів по мірі настання їх строку;</p> <p>б) наявність активів, достатніх для погашення зобов'язань і ведення господарської діяльності;</p> <p>в) здатність вчасно і повністю розраховуватися по всіх своїх зобов'язаннях;</p> <p>г) довгострокову стабільність;</p> <p>д) високоліквідні активи.</p>
9. Основними критеріями оцінки платоспроможності є:	<p>а) повне перерахування податкових платежів;</p> <p>б) наявність дебіторської заборгованості;</p> <p>в) відсутність простроченої кредиторської заборгованості і не погашених у строк кредитів і позик;</p> <p>г) наявність достатньої кількості оборотних коштів;</p> <p>д) наявність у достатньому обсязі засобів на розрахунковому рахунку.</p>
10. При діагностиці фінансової стійкості необхідно оцінити:	<p>а) фінансовий стан з позиції минулого;</p> <p>б) поточний фінансовий стан;</p> <p>в) фінансовий стан у майбутньому;</p> <p>г) фінансовий стан на довгострокову перспективу;</p> <p>д) провести прогнозування фінансового стану.</p>
11. Які особливості аналізу неплатоспроможних підприємств та методи прогнозування можливого банкрутства:	<p>а) визначення впливу факторів;</p> <p>б) виявлення закономірностей, тенденцій та довготермінових факторів;</p> <p>в) групування активів та пасивів, а потім їх порівняння;</p> <p>г) розрахунок коефіцієнтів ліквідності та оборотності;</p> <p>д) визначення загальних тенденцій та закономірностей у розвитку економічних процесів.</p>
12. Найважливішим інструментом політики управління платоспроможністю є:	<p>а) складання бізнес-плану;</p> <p>б) складання фінансової та податкової звітності;</p> <p>в) складання платіжного календаря;</p> <p>г) укладання договорів з контрагентами;</p> <p>д) кошторисне планування.</p>
13. Найефективнішим і надійним інструментом оперативного управління грошовими потоками на підприємстві є:	<p>а) накази керівництва;</p> <p>б) платіжний календар;</p> <p>в) баланс підприємства;</p> <p>г) фінансовий план на наступний рік;</p> <p>д) аудиторський висновок щодо фінансового стану підприємства.</p>
14. Основною метою розробки платіжного календаря є:	<p>а) встановлення конкретних строків надходження коштів і платежів підприємства і їх доведення до конкретних виконавців у формі планових завдань;</p> <p>б) встановлення конкретних строків надходження коштів на підприємстві у формі планових завдань;</p>

	<p>в) встановлення конкретних строків платежів підприємства у формі планових завдань;</p> <p>г) оцінка виконання плану надходження і витрачання коштів на підприємстві;</p> <p>д) визначення темпів росту надходження і витрачання коштів на підприємстві.</p>
15. У податковому платіжному календарі відображаються:	<p>а) зобов'язання підприємства перед контрагентами;</p> <p>б) податкове навантаження підприємства з сумою сплати на кожний місяць;</p> <p>в) суми всіх видів податків, зборів і інших платежів, що передбачені нормативними актами в Україні;</p> <p>г) суми всіх видів податків, зборів і інших платежів, що перераховують підприємством в бюджети всіх рівнів і в позабюджетні фонди;</p> <p>д) суми всіх видів податків, зборів і інших платежів, що перераховують підприємством в бюджети всіх рівнів і в позабюджетні фонди, сплачені за минулий період.</p>

9. СКЛАДАННЯ ЗАЛІКУ

Білет складається з теоретичного питання, тестових завдань та ситуаційного завдання.

Критерії оцінок:

2 теоретичних питання – 30 балів.

Тестові завдання – 30 балів.

2 ситуаційних завдання – 40 балів (по 20 балів кожне).

ПИТАННЯ ДЛЯ ЗАЛІКУ

1. Використання економічного аналізу та його місце та роль у сфері оподаткування: мета, задачі, предмет та об'єкти аналізу.
2. Користувачі, джерела та особливості формування аналітичної інформації ЕАСО.
3. Види, прийоми та способи ЕАСО.
4. Організація роботи спеціаліста з ЕАСО. Податкові ризики, методи їх аналізу.
5. Аналіз формування фінансового результату з урахуванням податкових платежів.
6. Аналіз показників економічного ефекту підприємства та їх взаємозв'язок з рівнем податкових витрат.
7. Аналіз показників економічної ефективності підприємства та їх взаємозв'язок з рівнем податкових витрат.
8. Аналіз рівня та динаміки показників прибутку, податку на прибуток та прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства.

9. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу продажу та прибутку.
10. Використання методів маржинального аналізу для виявлення найбільш обґрунтованого варіанту податкової політики.
11. Аналіз впливу інфляції на фінансовий результат.
12. Поняття ділової активності підприємства та методи її оцінки.
13. Ціна власного та залученого капіталу та їх взаємозв'язок з рівнем податкових витрат підприємства.
14. Аналіз складу, структури та кругообігу обігових засобів.
15. Аналіз тривалості операційного та фінансового циклів.
16. Залежність результатів діяльності від ефективності використання обігових засобів та її вплив на рівень оподаткування.
17. Методи визначення потреби в обігових засобах.
18. Аналіз дебіторської заборгованості підприємства.
19. Методи управління дебіторською заборгованістю підприємства та вплив її на платоспроможність.
20. Методи аналізу та оптимізації грошових потоків підприємства.
21. Аналіз грошових потоків підприємства з метою повноти та своєчасності сплати податків.
22. Аналіз необоротних активів та джерел їх формування.
23. Аналіз руху основних засобів в системі податкового планування та контролю.
24. Аналіз ефективності фінансових вкладень.
25. Основні фактори, що визначають фінансовий стан підприємства та впливають на його платоспроможність по податковим розрахункам.
26. Сутність ліквідності.
27. Аналіз балансу.
28. Аналіз ліквідності підприємства як основа виявлення поточної та середньострокової платоспроможності.
29. Аналіз фінансової стійкості як основа виявлення довгострокової платоспроможності.
30. Аналіз структури пасивів в забезпеченні фінансової стійкості підприємства, показники, що її характеризують.
31. Особливості аналізу неплатоспроможних підприємств та методи прогнозування можливого банкрутства.
31. Аналіз впливу політики управління майном та капіталом підприємства на його платоспроможність та на величину податкових платежів.
32. Основні напрямки аналізу фінансового стану підприємства у системі оподаткування.

10. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Азаренков Григорій Федорович, Петряєва Зоя Федорівна, Хмеленко Галина Григорівна. Економічний аналіз: Навч. посіб. / Харківський держ. економічний ун-т. — Х. : ХДЕУ, 2003. — 208с.
2. Болюх Михайло Антонович, Бурчевський Володимир Зосимович, Горбаток Микола Іванович, Заросило А. П., Івахненко В. М. Економічний аналіз: Навч. посіб. / Київський національний економічний ун-т / М.Г. Чумаченко (ред.). — К. : КНЕУ, 2001. — 540с.
3. Бутинець Франц Францович, Мних Євген Володимирович, Олійник Оксана Вікторівна. Економічний аналіз: Практикум: Навчальний посіб. для студ. спец. 7.050106 “Облік і аудит”, 7.050201 “Менеджмент організацій” / Житомирський інженерно-технологічний ін-т; Львівський національний ун-т ім. І.Франка. — Житомир : ПП "Рута", 2000. — 416с.
4. Гадзевич О.І. Економічний аналіз господарської діяльності підприємств: Навчальний посібник. — Луцьк, 1997.
5. Економічний аналіз: Навч. посібник для студ. спец. “Менеджмент організацій”, “Маркетинг”, “Економічна кібернетика” / Укоопспілка; Львівська комерційна академія / Наталія Степанівна... Приходько (уклад.). — Л. : Видавництво Львівської комерційної академії, 2004.
6. Економічний аналіз: Навч.-метод. посібник для студ. напрямку підготовки “Економіка і підприємництво” всіх форм навчання / Тернопільська академія народного господарства. Кафедра економічного аналізу / С.І. Шкарабан (уклад.). — 2. вид., перероб. і доп. — Т. : ТАНГ, 2004. — 148с.
7. Івахненко Валентин Михайлович, Горбаток Микола Іванович, Львовчкін Василь Семенович. Економічний аналіз: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / Київський національний економічний ун-т — К. : КНЕУ, 1999. — 176с.
8. Кислиця Олена Якимівна, Мягких Ірина Миколаївна. Економічний аналіз. Курс лекцій: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Європейський ун-т. — К. : Видавництво Європейського університету, 2003. — 172с.
9. Кіндрацька Галина Іванівна, Білик Микола Сергійович, Загородній Анатолій Григорович. Економічний аналіз: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Національний ун-т “Львівська політехнік”. Інститут дистанційного навчання / Анатолій Григорович Загородній (ред.). — Л. : Видавництво Національного ун-ту “Львівська політехніка”, 2005. — 428с.
10. Кожанова Євгенія Пилипівна, Отенко Ірина Павлівна. Економічний аналіз: Навч. посіб. для самост. вивчення дисципліни / Харківський держ. економічний ун-т — Х. : ВД "ІНЖЕК", 2003. — 209с.
11. Коробов Марк Якович. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посіб.. — К. : Знання, 2000. — 378с.

12. Марченко О. І. Економічний аналіз: Навч. посіб. для студ. екон. спец. / Вінницький держ. технічний ун-т. — Вінниця : ВДТУ, 2002. — 114с.
13. Любушкина Н.П. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия: Учебное пособие. М.: 1999.
14. Мних Євген Володимирович, Буряк Петро Юрійович. Економічний аналіз на промисловому підприємстві: Навч. посібник. — Л. : Світ, 1998. — 207с.
15. Пономаренко Олександр Іванович, Перестюк Микола Олексійович, Бурим Володимир Михайлович. Сучасний економічний аналіз: Навч. посіб. для студ. екон. та мат. спец. вищих навч. закл.: В 2 ч. — К. : Вища школа, 2004.
16. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. - Минск: ООО “Новое знание”, 2000.
17. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. - Ученик. - Минск: ИП “Єкоперспектива”, 2000.
18. Чечевицына Л.Н. Экономический анализ: Учебное пособие. - Ростов н/Д: изд-во «Феникс», 2001.
19. Романова Л.Е. Анализ хозяйственной деятельности. – М.: Финансы, 2003.
20. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз. – Житомир: ПП “Рута”, 2003.
21. Пономаренко О.І. Сучасний економічний аналіз: Навч. Посібник. -К.: Вища школа, 2004.
22. Митюкова Э.С., Сынников Е.А. Налоговые схемы. Как снизить налоги в соответствии с законодательством. – М.: Вершина, Омега-Л, 2007. – 192 с.
23. Маккензі Венді. Посібник financial times з аналізу та використання фінансових звітів. – 2003. – 283 с.
24. Мороз О. В., Сметанюк О. А. Фінансова діагностика у системі антикризового управління на підприємствах. Монографія. - Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. – 167 с.